

BS-51190/2024-KBHKBH

Politiets j.nr. 2024-130298

Materialesamling

Rasmus Malver

(advokat Tobias Stadarfeld Jensen)

mod

Københavns Politi

*(juridisk fuldmægtig Pernille Kloster
Alexandersen)*

Uddrag af forslag til lov om politiets virksomhed (LFF
159 2004-02-04)

side 2

Østre Landsrets dom af 21. oktober 2025 (stadfæstelse
af Retten i Glostrups dom af 31. oktober 2024)

side 13

side 17

Københavns byrets dom af 28. juni 2024

side 27

Forslag til lov om politiets virksomhed

Fremsat den 4. februar 2004 af justitsministeren (Lene Espersen)

Kapitel 1

Politiets formål og virke

§ 1. Politiet skal virke for tryghed, sikkerhed, fred og orden i samfundet. Politiet skal fremme dette formål gennem forebyggende, hjælpende og håndhævende virksomhed.

Kapitel 2

Politiets opgaver

§ 2. Politiet har til opgave

- 1) at forebygge strafbare forhold, forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed,
- 2) at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed,
- 3) at bringe strafbar virksomhed til ophør samt efterforske og forfølge strafbare forhold,
- 4) at yde borgerne bistand i andre faresituationer,
- 5) at udføre kontrol og tilsynsopgaver efter gældende ret,
- 6) at yde andre myndigheder bistand efter gældende ret, og
- 7) at udføre andre opgaver, der følger af gældende ret eller i øvrigt har en naturlig tilknytning til politiets virksomhed.

Kapitel 3

Politiets indgreb

Almindelig bestemmelse

§ 3. Politiet kan uden for de tilfælde, hvor indgreb er hjemlet i anden lovgivning, alene foretage indgreb over for borgerne i det omfang, det følger af bestemmelserne i dette kapitel.

Orden og sikkerhed

§ 4. Politiet har til opgave at forebygge fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed.

Stk. 2. I det omfang, det er nødvendigt for at forebygge fare som nævnt i stk. 1, kan politiet rydde og afspærre områder samt etablere adgangskontrol til områder.

§ 5. Politiet har til opgave at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed.

Stk. 2. Med henblik på at afværge fare som nævnt i stk. 1 kan politiet foretage indgreb over for den eller de personer, der giver anledning til faren. Politiet kan herunder

- 1) udstede påbud,
- 2) besigtige en persons legeme samt undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i den pågældendes besiddelse, når vedkommende formodes at være i besiddelse af genstande bestemt til at forstyrre den offentlige orden eller bestemt til at udgøre fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed, samt
- 3) fratage personer genstande.

Stk. 3. Findes mindre indgribende midler, jf. stk. 2, ikke tilstrækkelige til at afværge faren, kan politiet om nødvendigt

frihedsberøve den eller dem, der giver anledning til faren. Frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som mulig og må så vidt muligt ikke udstrækkes ud over 6 timer.

Stk. 4. Politiet kan skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted uden retskendelse, når det er nødvendigt for at afværge fare som nævnt i stk. 1.

§ 6. På steder, hvor der efter lov om våben og eksplosivstoffer § 4, stk. 1, gælder forbud mod at besidde eller bære knive mv., kan politiet besigtige en persons legeme samt undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, med henblik på at kontrollere, om nogen besidder eller bærer våben, jf. stk. 2.

Stk. 2. Besigtigelse og undersøgelse som nævnt i stk. 1 kan ske, hvis der er grund til det med henblik på at forebygge, at nogen foretager strafbare handlinger, som indebærer fare for personers liv, helbred eller velfærd.

Stk. 3. Beslutning om besigtigelse og undersøgelse efter stk. 1 træffes af politimesteren (politidirektøren) eller den, som denne bemyndiger hertil. Beslutningen skal være skriftlig og indeholde en begrundelse og en angivelse af det sted og tidsrum, som beslutningen gælder for.

Offentlige forsamlinger og opløb

§ 7. Politiet har til opgave at beskytte borgernes ret til at forsamle sig.

Stk. 2. Politiet har ret til at overvære offentlige forsamlinger. Offentlige forsamlinger skal anmeldes til politiet i det omfang, det følger af regler fastsat i medfør af denne lovs § 23.

Stk. 3. Politiet kan give påbud om, at en forsamling skal afholdes et andet sted end det påtænkte eller fastsætte andre vilkår for forsamlingens afholdelse, når der er begrundet frygt for fare for betydelig forstyrrelse af den offentlige orden, herunder betydelig forstyrrelse af færdslen, eller fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Stk. 4. Politiet kan forbyde forsamlinger under åben himmel, når der af dem kan befrygtes fare for den offentlige fred.

Stk. 5. Er en forsamling under åben himmel til fare for den offentlige fred, kan politiet give påbud om, at forsamlingen skal opløses.

Stk. 6. Efterkommes et forbud efter stk. 4 eller et påbud efter stk. 5 ikke, anses mængden for opløst, og politiet kan da skride ind som ved opløb.

§ 8. Politiet kan ved offentlige forsamlinger under åben himmel gribe ind over for forsamlingsdeltagere, der giver anledning til fare for betydelig forstyrrelse af den offentlige orden eller fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Stk. 2. Ved andre offentlige forsamlinger end dem, der er nævnt i stk. 1, kan politiet efter anmodning fra forsamlingens leder gribe ind over for forsamlingsdeltagere, der giver anledning til fare for ordensforstyrrelse. Politiet kan uden anmodning fra forsamlingens leder gribe ind over for forsamlingsdeltagere, der giver anledning til fare for alvorlig ordensforstyrrelse eller fare for sikkerheden.

Stk. 3. Med henblik på at afværge fare som nævnt i stk. 1 og 2 kan politiet foretage indgreb over for den eller de personer, der giver anledning til faren. Politiet kan herunder

- 1) udstede påbud,
- 2) besigtige en persons legeme samt undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i den pågældendes besiddelse, når vedkommende formodes at være i besiddelse af genstande bestemt til at forstyrre den offentlige fred eller orden eller

bestemt til at udgøre fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed, samt

3) fratage personer genstande.

Stk. 4. Findes mindre indgribende midler, jf. stk. 3, ikke tilstrækkelige til at afværge faren, kan politiet om nødvendigt frihedsberøve den eller de personer, der giver anledning til faren. Frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som mulig og må så vidt muligt ikke udstrækkes ud over 6 timer.

Stk. 5. Politiet kan skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted uden retskendelse, når det er nødvendigt for at afværge fare som nævnt i stk. 1 og 2.

§ 9. Politiet har til opgave at afværge opløb, der indebærer fare for forstyrrelse af den offentlige fred og orden eller fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Stk. 2. Med henblik på at afværge fare som nævnt i stk. 1 kan politiet foretage indgreb over for den eller de personer, der giver anledning til faren. Politiet kan herunder

- 1) udstede påbud,
- 2) besigtige en persons legeme samt undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i den pågældendes besiddelse, når vedkommende formodes at være i besiddelse af genstande bestemt til at forstyrre den offentlige fred eller orden eller bestemt til at udgøre en fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed, samt
- 3) fratage personer genstande.

Stk. 3. Findes mindre indgribende midler, jf. stk. 2, ikke tilstrækkelige til at afværge faren, kan politiet om nødvendigt frihedsberøve den eller de personer, der giver anledning til faren. Frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som mulig og må så vidt muligt ikke udstrækkes ud over 6 timer.

Stk. 4. Politiet kan skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted uden retskendelse, når det er nødvendigt for at afværge fare som nævnt i stk. 1.

Stk. 5. Politiet kan sprede et opløb, hvis de tilstedeværende tre gange i kongens og lovens navn forinden forgæves er opfordret til at spredes. Angribes politiet, kan et opløb spredes, uden at de tilstedeværende forinden er opfordret hertil. Politiet kan anvende magt for at sprede et opløb.

Svage og udsatte persongrupper

§ 10. Politiet skal tage sig af en person, der er ude af stand til at tage vare på sig selv på grund af sygdom, tilskadekomst eller hjælpeløshed i øvrigt, og som træffes under forhold, der indebærer fare for den pågældende selv eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed. Er der mistanke om, at personen umiddelbart har behov for lægehjælp, skal den pågældende straks undersøges af en læge.

Stk. 2. Politiet kan besigtige den syge eller hjælpeløse persons legeme, undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i den pågældendes besiddelse samt skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted uden retskendelse med henblik på

- 1) at vurdere personens tilstand og faren for den pågældende,
- 2) at afværge faren for personen eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed, eller
- 3) at fastlægge den pågældendes identitet.

Stk. 3. Med henblik på at afværge faren for den syge eller hjælpeløse person eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed kan politiet foretage andre indgreb over for den pågældende, herunder udstede påbud og fratage vedkommende genstande.

Stk. 4. Findes mindre indgribende midler, jf. stk. 2 og 3, ikke tilstrækkelige til at afværge faren for den syge eller hjælpeløse person eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed,

kan den syge og hjælpeløse person om nødvendigt frihedsberøves med henblik på hjemtransport, lægeundersøgelse eller overgivelse til andre, der på forsvarlig måde kan tage sig af den pågældende. Frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som muligt.

§ 11. Politiet skal tage sig af en person, der er ude af stand til at tage vare på sig selv på grund af indtagelse af alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler, og som træffes under forhold, der indebærer fare for den pågældende selv eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed. Er der mistanke om, at personen er syg eller har pådraget sig skader af ikke ringe omfang, skal den pågældende straks undersøges af en læge.

Stk. 2. Politiet kan besigtige personens legeme, undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i den pågældendes besiddelse samt skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted uden retskendelse med henblik på

- 1) at vurdere personens tilstand og faren for den pågældende,
- 2) at afværge faren for personen eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed, eller
- 3) at fastlægge personens identitet.

Stk. 3. Med henblik på at afværge faren for den berusede eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed kan politiet foretage andre indgreb over for den berusede, herunder udstede påbud og fratage vedkommende berusende eller bedøvende midler eller andre genstande.

Stk. 4. Findes mindre indgribende midler, jf. stk. 2 og 3, ikke tilstrækkelige til at afværge faren for den berusede eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed, kan den berusede om nødvendigt frihedsberøves med henblik på hjemtransport, overgivelse til andre, der på forsvarlig måde kan tage sig af den pågældende, indbringelse til hospital, forsorgshjem eller lignende eller indsættelse i detention. Frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som muligt.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter nærmere bestemmelser om anbringelse i detention, herunder om lægeundersøgelse og tilsynet med den anbragte.

§ 12. Et barn under 12 år, der træffes under de i § 11 nævnte omstændigheder, må ikke anbringes i detention.

Stk. 2. Et barn under 15 år, der træffes under de i § 11 nævnte omstændigheder, må kun anbringes i detention, hvis anden anbringelse er sikkerhedsmæssig uforsvarlig som følge af barnets adfærd. Træffes der beslutning om anbringelse af et barn under 15 år i detention, skal barnet hurtigst muligt undersøges af en læge. Detentionsanbringelsen skal være så kortvarig og skånsom som mulig og må ikke udstrækkes ud over 4 timer, medmindre det ikke er muligt inden for denne tid at overgive barnet til andre, der på forsvarlig måde kan tage sig af barnet.

Stk. 3. Har politiet frihedsberøvet et beruset barn under 15 år, skal der hurtigst muligt ske underretning til forældremyndighedens indehaver, de sociale myndigheder eller andre, der på forsvarlig måde kan tage sig af barnet.

Stk. 4. Anbringes et barn i alderen 15 til og med 17 år i detentionen, skal politiet rette henvendelse til hjemmet med henblik på at underrette om detentionsanbringelsen.

§ 13. Træffes et barn i andre tilfælde end nævnt i §§ 10 og 11 under forhold, som indebærer fare for barnets sikkerhed eller sundhed, skal politiet tage sig af barnet. Er der mistanke om, at barnet er sygt eller har pådraget sig skader af ikke ringe omfang, skal barnet straks undersøges af en læge.

Stk. 2. Politiet kan besigtige et barns legeme, undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i barnets besiddelse samt skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted uden retskendelse med henblik på

- 1) at vurdere faren for barnet,
- 2) at afværge faren for barnet, eller
- 3) at fastlægge barnets identitet.

Stk. 3. Med henblik på at afværge faren for barnet kan politiet foretage indgreb over for barnet, herunder udstede påbud og fragte barnet genstande.

Stk. 4. Findes mindre indgribende midler som nævnt i stk. 2 og 3 ikke tilstrækkelige for at afværge faren for barnet, kan barnet om nødvendigt frihedsberøves med henblik på overgivelse til forældremyndighedens indehaver, de sociale myndigheder eller andre, der på forsvarlig vis er i stand til at tage sig af barnet. Frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som mulig og må så vidt muligt ikke udstrækkes ud over 6 timer.

Kapitel 4

Politiets anvendelse af magt

Almindelige bestemmelser

§ 14. Bestemmelserne i dette kapitel gælder for politiets magtanvendelse såvel inden for som uden for strafferetsplejen.

§ 15. Politiet må anvende magt

- 1) med henblik på at forebygge og afværge fare for forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed,
- 2) med henblik på at kontrollere, om nogen besidder eller bærer våben,
- 3) med henblik på at bringe strafbar virksomhed til ophør eller i forbindelse med efterforskning og forfølgning af strafbare forhold,
- 4) som led i bistand til andre myndigheder,
- 5) som led i udførelse af kontrol- og tilsynsopgaver, samt
- 6) med henblik på at vurdere, om et barn eller en beruset, syg eller hjælpeløs person, befinder sig i fare.

§ 16. Politiets magtanvendelse skal være nødvendig og forsvarlig og må alene ske med midler og i en udstrækning, der står i rimeligt forhold til den interesse, der søges beskyttet. Det skal indgå i vurderingen af forsvarligheden, om magtanvendelsen indebærer risiko for, at udenforstående kan komme til skade.

Stk. 2. Magt skal anvendes så skånsomt, som omstændighederne tillader, og således at eventuelle skader begrænses til et minimum.

Særlige bestemmelser om visse magtmidler

§ 17. Skydevåben må kun anvendes med henblik på

- 1) at afværge et påbegyndt eller overhængende farligt angreb på person,
- 2) at afværge overhængende fare i øvrigt for personers liv eller for, at personer pådrager sig alvorlige helbredsskader,
- 3) at afværge et påbegyndt eller overhængende farligt angreb på samfundsvigtige institutioner, virksomheder eller anlæg,
- 4) at sikre pågribelsen af personer, der har eller med rimelig grund mistænkes for at have påbegyndt eller gennemført et farligt angreb på person, medmindre der ikke skønnes at være risiko for, at den pågældende på ny vil gøre sig skyldig i et sådant angreb,
- 5) at sikre pågribelsen af personer, der har eller med rimelig grund mistænkes for at have påbegyndt eller gennemført et farligt angreb på samfundsvigtige institutioner, virksomheder eller anlæg, eller
- 6) at sikre pågribelsen af personer, der har eller med rimelig grund mistænkes for at have begået alvorlige forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed, mod statsforfatningen eller de øverste statsmyndigheder.

Stk. 2. Før politiet afgiver skud, der indebærer risiko for skade på person, skal det så vidt muligt først ved advarselsråb og dernæst ved varselsskud tilkendegives vedkommende, at politiet har til hensigt at skyde, hvis ikke politiets påbud efterkommes. Det skal endvidere så vidt muligt sikres, at vedkommende har mulighed for at efterkomme påbuddet.

Stk. 3. Er der nærliggende risiko for, at udenforstående kan blive ramt, må der kun skydes i yderste nødsfald.

Stk. 4. En polititjenestemand, der er under direkte kommando, må kun anvende skydevåben efter ordre fra en leder, medmindre der foreligger en situation som nævnt i stk. 1, nr. 1 eller nr. 2.

Stk. 5. Har politiets skudafgivelse medført skade på person, skal den pågældende straks undersøges af en læge.

§ 18. Stav må kun anvendes med henblik på

- 1) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på person,
- 2) at afværge overhængende fare i øvrigt for personers liv eller helbred,
- 3) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på samfundsvigtige institutioner, virksomheder eller anlæg,
- 4) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på ejendom,
- 5) at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres aktiv modstand, eller
- 6) at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres passiv modstand, såfremt tjenestehandlingens gennemførelse skønnes uopsættelig, og anden og mindre indgribende magtanvendelse skønnes åbenbart uegnet.

Stk. 2. Før stav tages i brug med henblik på rydning af gader, bygninger mv. for et større antal personer, skal det så vidt muligt tilkendegives vedkommende, at politiet har til hensigt at bruge stav, hvis politiets påbud ikke efterkommes. Det skal endvidere så vidt muligt sikres, at vedkommende har mulighed for at efterkomme påbuddet.

Stk. 3. Har politiets brug af stav mod person medført skade, skal den pågældende straks undersøges af en læge, medmindre det skønnes åbenbart ubetænkeligt at undlade lægeundersøgelse.

§ 19. Hunde må kun anvendes med henblik på

- 1) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på person,
- 2) at afværge overhængende fare i øvrigt for personers liv eller helbred,
- 3) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på samfundsvigtige institutioner, virksomheder eller anlæg,
- 4) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på ejendom,
- 5) at sikre pågribelse af personer,
- 6) at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres aktiv modstand, eller
- 7) at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres passiv modstand, såfremt tjenestehandlingens gennemførelse skønnes uopsættelig, og anden og mindre indgribende magtanvendelse skønnes åbenbart uegnet.

Stk. 2. Før hund tages i brug, skal det så vidt muligt tilkendegives vedkommende, at politiet har til hensigt at bruge hund, hvis ikke politiets påbud efterkommes. Det skal endvidere så vidt muligt sikres, at vedkommende har mulighed for at efterkomme påbuddet.

Stk. 3. Har politiets brug af hund mod person medført skade, skal den pågældende straks undersøges af en læge, medmindre det skønnes åbenbart ubetænkeligt at undlade lægeundersøgelse.

§ 20. Gas må kun anvendes med henblik på

- 1) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på person,
- 2) at afværge overhængende fare i øvrigt for personers liv eller helbred,
- 3) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på samfundsvigtige institutioner, virksomheder eller anlæg,
- 4) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på ejendom, eller
- 5) at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres aktiv eller passiv modstand.

Stk. 2. Før gas tages i brug, skal det så vidt muligt tilkendegives vedkommende, at politiet har til hensigt at bruge gas, hvis ikke politiets påbud efterkommes. Det skal endvidere så vidt muligt sikres, at vedkommende har mulighed for at efterkomme påbuddet.

Stk. 3. Har politiets brug af gas mod person medført gener, der skønnes at kræve lægehjælp, skal den pågældende straks undersøges af en læge.

§ 21. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om politiets anvendelse af skydevåben, stav, hund og gas.

Stk. 2. Justitsministeren kan i øvrigt fastsætte nærmere regler om politiets anvendelse af magt.

Kapitel 5

Politiets selvhjælpshandlinger

§ 22. Politiet kan lade foranstaltninger udføre, når

- 1) den ansvarlige har undladt at efterkomme påbud udstedt i medfør af denne lov eller regler udstedt med hjemmel i loven, og den ansvarlige er gjort bekendt med, at undladelse af at efterkomme påbuddet kan få denne følge, eller
- 2) øjeblikkelig indgriben er nødvendig til beskyttelse af enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed eller for at undgå betydelige forstyrrelser af den offentlige orden.

Stk. 2. Den ansvarlige er forpligtet til at dække politiets udgifter i forbindelse med foranstaltninger udført i medfør af stk. 1. Der er udpantningsret for disse udgifter.

Kapitel 6

Bemyndigelsesbestemmelser

§ 23. Justitsministeren fastsætter regler om sikring af den offentlige orden samt beskyttelse af enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed, forebyggelse af fare eller ulempe for færdslen, dyr på offentligt sted, offentlige anlæg, husnumre og opslag,

erhvervsvirksomhed på veje, offentlige forlystelser, renholdelse af veje mv.

Stk. 2. De i medfør af stk. 1 fastsatte bestemmelser kan indeholde regler om, at politimesteren (politidirektøren) kan udstede midlertidige påbud eller forbud med henblik på at forebygge fare for den offentlige orden eller enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Stk. 3. Det kan i regler fastsat i medfør af stk. 1 og 2 fastsættes, at overtrædelse af reglerne eller overtrædelse eller manglende efterkommelse af påbud eller forbud udstedt i medfør af sådanne regler straffes med bøde. Det kan endvidere fastsættes, at der ved overtrædelser begået af selskaber mv. (juridiske personer) kan pålægges selskabet mv. strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

§ 24. Justitsministeren kan for hver af landets politikredse fastsætte en politivedtægt, hvis særlige lokale forhold tilsiger det.

Stk. 2. Forslag til en politivedtægt udarbejdes af politimesteren (politidirektøren) efter drøftelse med den eller de berørte kommuner.

Stk. 3. En politivedtægt kan indeholde bestemmelser om sikring af den offentlige orden, bestemmelser om beskyttelse af enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed samt bestemmelser om udstedelse af midlertidige forbud eller påbud.

Stk. 4. Det kan i en politivedtægt fastsættes, at overtrædelse af vedtægtens bestemmelser eller overtrædelse eller manglende efterkommelse af påbud eller forbud udstedt i medfør af vedtægten straffes med bøde. Det kan endvidere fastsættes, at der ved overtrædelser begået af selskaber mv. (juridiske personer) kan pålægges selskabet m.v. strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Stk. 5. Politivedtægter offentliggøres i Lovtidende.

Kapitel 7

Ikrafttrædelsesbestemmelser mv.

§ 25. Loven træder i kraft den 1. august 2004.

§ 26. Lov af 11. februar 1863 angaaende Omordning af Kjøbenhavns politi m.v. og lov nr. 21 af 4. februar 1871 om Politiet uden for Kjøbenhavn ophæves.

Stk. 2. De i medfør af de i stk. 1 nævnte love udstedte politivedtægter forbliver i kraft indtil den 1. juli 2005.

§ 27. I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 815 af 30. september 2003, ophæves § 108.

§ 28. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

1.1. Lovforslagets formål

Formålet med lovforslaget er at etablere et samlet og tidssvarende lovgrundlag for politiets virksomhed og herunder fastlægge de grundlæggende principper for politiets magtanvendelse som led i den almindelige ordenshåndhævelse.

Forslaget til politiloven indeholder bl.a. bestemmelser om politiets formål og virke samt politiets opgaver. Endvidere foreslås bestemmelser om politiets indgreb, herunder i forhold til orden og

sikkerhed, offentlige forsamlinger og opløb samt svage og udsatte persongrupper. Forslaget regulerer herudover politiets anvendelse af magt og betingelserne for brug af særlige magtmidler samt politiets adgang til at lade foranstaltninger udføre som selvhjælpshandlinger.

Lovforslaget bygger på Politikommissionens betænkning om politilovgivning (1410/2002) og svarer med nogle ændringer navnlig af redaktionel karakter til kommissionens lovudkast. Herudover er der indsat en ny bestemmelse om visitation mv. på bestemte steder med henblik på at kontrollere, om nogen er i besiddelse af eller bærer våben. Denne bestemmelse skal ses i sammenhæng med justitsministerens lovforslag L 97 om ændring

til forhindring af forbrydelser og til efterforskning og forfølgning af sådanne. Efter retsplejelovens § 108, stk. 2, kan politiet med justitsministerens samtykke pålægges andre opgaver.

Politiets opgaver *inden for strafferetsplejen* kan sammenfattes således, at politiet skal bringe strafbar virksomhed til ophør samt efterforske og forfølge overtrædelser af strafsanktionerede bestemmelser i det omfang, overtrædelserne er undergivet offentlig påtale. Politiet kan i forbindelse hermed iværksætte en række nærmere angivne straffeprocessuelle indgreb, herunder f.eks. indgreb i meddelelseshemmeligheden, anholdelse, legemsbesigtigelse og ransagning, i det omfang retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Politiets opgaver inden for strafferetsplejen er underlagt en deltaljeret regulering i retsplejelovens kapitel 61-93 d.

Politiets opgaver *uden for strafferetsplejen* er derimod ikke i samme omfang undergivet lovregulering. Retsplejelovens § 108 fastlægger vigtige dele af politiets opgaver uden for strafferetsplejen, men bestemmelsen er ikke udtømmende.

Politiet varetager imidlertid også andre opgaver end dem, der er fastlagt i § 108. Nogle af de opgaver, som politiet i dag varetager uden for strafferetsplejen, ligger i naturlig forlængelse af politiets kerneopgaver med opretholdelse af sikkerhed, fred og orden. Politiet varetager imidlertid i et vist omfang også opgaver, som har en svagere tilknytning til den egentlige politivirksomhed.

Politiets opgaver kan inddeles i opgaver, hvor der er mulighed for, at politiet kan foretage indgreb over for borgerne i form af f.eks. påbud, legemsbesigtigelse, fratagelse af genstande eller frihedsberøvelse, og opgaver, som mere har karakter af bistand og service over for borgere og andre myndigheder, samt varetagelse af opgaver af mere administrativ og civilretlig karakter.

Opgaver, som indebærer mulighed for indgreb over for borgerne, er navnlig forbundet med varetagelse af sikkerhed, fred og orden. Disse opgaver er behandlet under pkt. 5 nedenfor om politiets indgreb.

Blandt de opgaver, som politiet varetager i dag, og som ikke i sig selv indebærer mulighed for indgreb over for borgerne, er bistand til borgerne som f.eks. hjemkørsel af spirituspåvirkede personer, opsamling af personer, der er faret vild, hjemtransport af personer efter trafikuheld, efterlysning af savnede samt vejledning og kontaktskabende indsats over for syge og hjælpeløse.

Herudover har politiet efter særlovgivningen visse tilsynsopgaver i forhold til bl.a. dyreværnslovgivningen, restaurationslovgivningen, lov om vagtvirksomhed og våbenloven. Politiet kan i den forbindelse foretage de indgreb, der er hjemlet i særlovgivningen.

Politiet yder endvidere bistand til andre myndigheder i forbindelse med disse myndigheders varetagelse af kontrolopgaver efter særlovgivningen.

Politiet varetager endelig en række mere civilretlige og administrative opgaver som f.eks. kriminalpræventivt arbejde, underretning af pårørende ved dødsfald, samtaler af social karakter i forbindelse med husspektakler, stævningsforkyndelser og udstedelse af pas, kørekort, alkoholbevillinger mv. Politiets opgaver i forbindelse med udstedelse af pas, kørekort, alkoholbevillinger mv. følger af lovgivningen på disse områder.

Der henvises nærmere til betænkningens side 29-44.

4.2. Politikommissionens overvejelser

Som anført ovenfor under pkt. 4.1., har politiet efter retsplejelovens § 108 til opgave at opretholde sikkerhed, fred og orden, at påse overholdelsen af love og vedtægter samt at foretage det fornødne til forhindring af forbrydelser og til efterforskning og forfølgning af sådanne.

Denne opgavebeskrivelse er efter Politikommissionens opfattelse ikke fuldt ud dækkende for politiets virksomhed. Beskrivelsen omfatter f.eks. ikke en lang række serviceopgaver, som politiet udfører, eller politiets bistand til borgere eller andre myndigheder. Vil man i dag opnå et samlet billede af politiets opgaver, må beskrivelsen i retsplejelovens § 108 derfor efter kommissionens opfattelse suppleres på grundlag af politiets opgaver efter øvrige lovbestemmelser, sædvane og administrativt fastsatte forskrifter.

Kommissionen finder det på denne baggrund naturligt at medtage en dækkende og ajourført bestemmelse om politiets opgaver i en lov om politiets virksomhed, hvilket vil kunne medvirke til at tydeliggøre politiets funktion i samfundet.

Det er almindeligt antaget, at retsplejelovens § 108 giver hjemmel til, at politiet kan foretage en række indgreb over for borgerne. I den juridiske litteratur har der imidlertid været stillet spørgsmålstejn ved, om det er i fuld overensstemmelse med legalitetsprincippet, at en hjemmel til fareafværgende indgreb over for borgerne kan findes i en generelt udformet opgavebeskrivelse for politiet. En ny bestemmelse om politiets opgaver giver således mulighed for at tage udtrykkeligt stilling til dette spørgsmål.

Det er kommissionens opfattelse, at en almindeligt holdt beskrivelse af politiets opgaver ikke længere bør give hjemmel til indgreb over for borgerne, men at hjemlen for sådanne indgreb skal søges andetsteds i politiloven. Kommissionens forslag til særskilte bestemmelser om politiets indgreb fremgår under pkt. 5 nedenfor.

Kommissionen foreslår en bestemmelse, der indeholder en udtømmende opregning af de opgaver, som politiet varetager. Bestemmelsen medvirker til at tydeliggøre den funktion, som politiet har i samfundet. Med bestemmelsen tilsigtes ikke en udvidelse af politiets opgaver i forhold til i dag.

Den foreslåede bestemmelse erstatter retsplejelovens § 108, stk. 1, der derfor foreslås ophævet. Kommissionen har i den forbindelse tillige fundet, at der ikke længere vil være behov for at opretholde bestemmelsen i retsplejelovens § 108, stk. 2, hvorefter politiet med justitsministerens samtykke kan pålægges andre opgaver.

Der henvises til betænkningens side 106-108 og side 150-151.

4.3. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet kan tiltræde Politikommissionens forslag til en bestemmelse om politiets opgaver, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Der henvises til lovforslagets § 2 samt bemærkningerne hertil.

5. Politiets indgreb

5.1. Generelt om orden og sikkerhed

5.1.1. Gældende ret

5.1.1.1.

Efter retsplejelovens § 108 har politiet bl.a. til opgave at opretholde sikkerhed, fred og orden.

Opretholdelse af *sikkerhed* indebærer beskyttelse af borgerne mod at blive udsat for forbrydelser samt beskyttelse af personer eller værdier mod fare ved ulykker eller lignende, uanset om disse er natur- eller menneskeskabte.

Politiet varetager i dag en lang række opgaver med henblik på at værne om sikkerheden. Det er bl.a. foranstaltninger over for enkeltpersoner, f.eks. hjemtransport af berusede personer, rekvirering af lægehjælp til syge og hjælpeløse eller eftersøgning af potentielle selvmordere. Politiet varetager endvidere mere generelle foranstaltninger som f.eks. færdselsregulering i forbindelse med færdselsuheld eller afspærring af et område med nedstyrtningsfare.

Ved begrebet *den offentlige fred* forstås ifølge betænkningen den indre "samfundsfred". Den offentlige fred er modsætningen til en

samfundsmvæltning eller et oprør. For at der kan være tale om angreb på freden, forudsætter det således, at der er tale om anslag mod almene interesser af betydelig værdi, f.eks. trusler mod borgernes liv eller velfærd, omfattende tingsødelæggelser, angreb på offentlige bygninger og kontorer eller på samfundsvigtige institutioner. Begrebet "fred" er snævrere end begrebet "orden", jf. nedenfor.

Det er vanskeligt mere præcist at angive indholdet af opretholdelse af *orden*. Det antages, at "opretholdelse af orden" henviser til rammerne for, hvad der må anses for en almindeligt accepteret adfærd i samfundet, og begrebet kan således ændre sig med tiden og samfundsudviklingen.

5.1.1.2.

Ifølge betænkningen kan politiets indsats i forbindelse med opretholdelse af sikkerhed, fred og orden deles op i tre hovedgrupper.

Den første hovedgruppe omfatter situationer, hvor der foreligger en konkret og nærliggende fare for sikkerhed, fred eller orden. I disse tilfælde er det almindeligt antaget, at politiet med henblik på at *afværge* fare kan foretage indgreb over for den enkelte borger med hjemmel i retsplejelovens § 108. Detentionsanbringelse af berusede personer er et i praksis ofte forekommende eksempel herpå.

Den anden hovedgruppe omfatter situationer, hvor der ikke foreligger en konkret og nærliggende fare for sikkerhed, fred eller orden, men hvor omstændighederne i den pågældende situation i øvrigt tilsiger, at der er behov for en politimæssig indsats. Politiet kan i disse tilfælde iværksætte foranstaltninger af mere alment *forebyggende* karakter som f.eks. at rydde og afspærre områder med henblik på at forebygge ulykker. Foranstaltningerne kan også tilslige at forebygge ordensforstyrrelser og lign., f.eks. at forskellige grupper kommer i slagsmål i forbindelse med demonstrationer eller sportsarrangementer, eller at et arrangement indebærer problemer for trafikken. Det vil også kunne være f.eks. afspærring af forfaldne bygninger eller områder med jordskred, opsætning af forbudsskilte, f.eks. mod at færdes på en sø med tynd is, og afspærring af ulykkessteder med henblik på at forebygge forstyrrelser af hjælpearbejde mv.

I visse situationer kan det være nødvendigt med andre foranstaltninger end de nævnte. F.eks. foretager politiet af og til visitation og lign. af publikum i forbindelse med fodboldkampe, der erfaringsmæssigt udvikler sig til uroligheder. Ved arrangementer, som indebærer særlige sikkerhedsrisici for enkeltpersoner, f.eks. besøg af statsoverhoveder, etablerer politiet efter omstændighederne mere omfattende sikkerhedsforanstaltninger, herunder i sjældne tilfælde fuldstændig adgangskontrol til områder, som normalt er offentlig tilgængelige.

Den tredje hovedgruppe omfatter situationer, hvor der - uden for de ovennævnte tilfælde - er en større eller mindre politimæssig interesse i, hvordan situationen håndteres. Politiet yder efter omstændighederne *bistand* til borgerne i disse situationer, men er i øvrigt afskåret fra at iværksætte mere indgribende foranstaltninger. Som eksempler på sådanne hjælpeopgaver kan nævnes hjemtransport af personer efter trafikuheld, hjemkørsel af spirituspåvirkede personer, der skønnes hjælpeløse uden at være til konkret fare for sig selv eller andre, opsamling af personer, der er faret vild eller sidder fast i sneen, efterlysning af savnede samt vejledning og kontaktskabende indsats over for syge og hjælpeløse, der sættes i forbindelse med rette myndighed eller følges til deres hjem eller bestemmelsessted.

5.1.1.3.

Det kan ikke umiddelbart af retsplejelovens § 108 udledes, om politiet i dets virksomhed også uden for strafferetsplejen er forpligtet til at gribe ind i en given situation.

Det antages almindeligvis, at politiet uden for strafferetsplejen ikke altid har pligt til at gribe ind over for konstaterede ordensforstyrrelser mv. Politiet har således mulighed for at vurdere, om det i en given situation vil være mere hensigtsmæssigt ikke at gribe ind, f.eks. for ikke at optrappe situationen. Hertil kommer, at også politiets opgaver uden for strafferetsplejen - på samme måde som opgaverne inden for strafferetsplejen - er underlagt politiets prioritering af sine ressourcer.

Muligheden for at foretage et sådant skøn afhænger imidlertid af karakteren af den konkrete situation. Navnlig hvis der er overhængende fare for enkeltpersoners sikkerhed, må det antages, at skønnet er indsnævret så meget, at der reelt foreligger en pligt for politiet til at reagere. Herudover findes der enkelte lovbestemmelser, som udtrykkeligt pålægger politiet at gribe ind, f.eks. retsplejelovens § 151, stk. 4, hvorefter politiet er forpligtet til uvægerligt og øjeblikkeligt at yde retten bistand til imødegåelse af forstyrrelse af en retshandling.

5.1.1.4.

Det er almindeligt antaget, herunder i retspraksis, at politiet som led i dets opgaver uden for strafferetsplejen kan foretage en række *indgreb* over for borgerne med henblik på at opretholde sikkerhed, fred og orden. Det har i den juridiske teori været omdiskuteret, hvor hjemlen til sådanne indgreb skal søges. Den overvejende opfattelse er nu, at retsplejelovens § 108 (politiets generalfuldmagt) som hovedregel er hjemmelsgrundlag for politiets indgreb i disse tilfælde. Herudover indeholder særlovgivningen, f.eks. færdselsloven, beredskabsloven, udlændingeloven og psykiatriloven særskilt hjemmel for politiets indgreb, når indgreb sker til varetagelse af de hensyn, der omfattes af den pågældende lov.

De indgreb, som politiet kan foretage over for borgerne, herunder i forhold til borgernes frihed eller ejendom, er af varierende intensitet.

Politiet vil ofte forsøge at løse en given situation ved mundtligt at *påbyde* eller *forbyde* en eller flere personer en bestemt adfærd, f.eks. at ophøre med en handling, der forstyrrer den offentlige orden. Politiet kan endvidere *fratage* en person genstande, som er til fare for den pågældende selv eller andre, eller skaffe sig *adgang* til et ikke-frit tilgængeligt sted for at afværge en konkret forstyrrelse af sikkerhed, fred eller orden.

Som det mest indgribende middel kan politiet *frihedsberøve* personer. Frihedsberøvelse kan alene ske, når mindre indgribende midler ikke er eller skønnes at være tilstrækkelige til at afværge den konkrete fare. Frihedsberøvelsen må endvidere ikke være ude af proportioner med den fare, indgrebet skal afværge.

Lovligheden af et indgreb afhænger af den konkrete situation og er nærmere reguleret af almindelige forvaltningsretlige principper, herunder proportionalitetsprincippet og kravet om saglig kompetence.

Politiets indgreb i forhold til offentlige forsamlinger og opløb er nærmere behandlet pkt. 5.3. nedenfor. Politiets indgreb i forhold til svage og udsatte personer gennemgås under pkt. 5.4. nedenfor.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 32-53.

5.1.2. Politikommissionens overvejelser

5.1.2.1.

Som anført ovenfor under pkt. 4.2., har Politikommissionen fundet, at der bør være særskilte bestemmelser, som regulerer politiets indgreb uden for strafferetsplejen.

Politikkommissionen foreslår en almindelig bestemmelse om, at politiet ikke kan foretage indgreb over for borgerne, medmindre indgrebet følger af bestemmelser i lovudkastets kapitel 3 eller er hjemlet i anden lovgivning. Der henvises til § 3 i Politikkommissionens lovudkast.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 158-159.

5.1.2.2.

Som anført ovenfor under pkt. 5.1.1., har politiet efter gældende ret bl.a. til opgave at beskytte den offentlige orden og enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Disse opgaver - uden for strafferetsplejen - indebærer, at politiet dels må søge at forebygge, at der opstår fare for den offentlige orden eller enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed, og dels, hvor en sådan fare er aktualiseret, at politiet må søge at afværge denne.

Politiets opgaver i relation til *forebyggelse* af fare indebærer undertiden, at politiet træffer foranstaltninger, som indebærer visse begrænsninger i borgernes bevægelsesfrihed, eller at politiet må foretage visse indgreb i borgernes integritet.

Politiets forebyggende indgreb består oftest i, at politiet rydder eller afspærre områder med henblik på at forebygge ordensforstyrrelser eller forebygge, at farlige situationer opstår.

Efter Politikkommissionens opfattelse er afspærring af områder og etablering af adgangskontrol til områder - uanset, at der typisk er tale om generelle foranstaltninger rettet mod en ubestemt kreds af borgere - i princippet indgreb over for borgerne. Kommissionen finder, at en lov om politiets virksomhed bør indeholde en særlig bestemmelse om sådanne forebyggende foranstaltninger, jf. § 4 i Politikkommissionens lovudkast. Bestemmelsen tilsigter alene at præcisere gældende ret.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 108-110.

5.1.2.3.

Politiets opgave med at beskytte den offentlige orden og enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed indebærer bl.a., at politiet må søge at afværge fare for den offentlige orden eller enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed, når en sådan fare foreligger.

Politiets *fareafværgende* opgaver i relation til orden og sikkerhed kan indebære, at politiet foretager forskellige indgreb over for borgerne. Politiets valg af indgrebsmiddel afhænger af en konkret vurdering af den enkelte situation. I praksis anvendes oftest udstedelse af påbud, legemsundersøgelse, fratagelse af genstande samt frihedsberøvelse.

Efter Politikkommissionens opfattelse bør der i en lov om politiets virksomhed tilvejebringes en udtrykkelig hjemmel til, at politiet uden for strafferetsplejen kan foretage indgreb med henblik på at afværge en konkret og nærliggende fare for den offentlige orden eller enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Kommissionen finder i den forbindelse, at der er behov for en mere generelt affattet hjemmel for politiets indgreb, idet fare for sikkerheden, freden og ordenen kan opstå i et utal af - mere eller mindre forudsigelige - situationer. Efter kommissionens opfattelse er det således næppe muligt i en lovbestemmelse at foretage en udtømmende og præcis opregning af de situationer, hvor det vil kunne være aktuelt at iværksætte sådanne indgreb.

Politikkommissionens forslag til en bestemmelse om politiets fareafværgende opgaver findes som § 5 i Politikkommissionens lovudkast og tilsigter alene at præcisere gældende ret i de tilfælde, hvor retsplejelovens § 108 i dag danner grundlag for indgreb over for borgerne.

Politikkommissionen har overvejet, i hvilket omfang den foreslåede bestemmelse bør regulere, *hvilke indgreb* politiet kan benytte sig af.

Som anført ovenfor, anvender politiet i praksis oftest udstedelse af påbud, legemsbesigtigelse, undersøgelse af tøj og genstande i en persons besiddelse, fratagelse af genstande og frihedsberøvelse i forbindelse med afværgelse af fare for orden og sikkerhed. Kommissionen finder det naturligt, at der i bestemmelsen medtages en udtrykkelig hjemmel til disse indgreb, idet det efter kommissionens opfattelse ikke alene vil stemme bedst overens med legalitetsprincippet, men samtidig også vil give mulighed for at beskrive udtrykkelige og mere præcise retningslinier for politiets anvendelse af disse indgreb.

Politikkommissionen har særligt overvejet spørgsmålet om frihedsberøvelse i forbindelse med afværgelse af fare for orden og sikkerhed, herunder særligt forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. I det omfang der er tale om frihedsberøvelser i konventionens forstand, skal disse være forenelige med konventionens artikel 5, stk. 1.

Det følger bl.a. af artikel 5, stk. 1, at en frihedsberøvelse skal have hjemmel i national lovgivning, jf. formuleringen "den ved lov foreskrevne fremgangsmåde" og "lovlig", og at national lovgivning skal være overholdt i den konkrete sag. Det er endvidere et krav, at den nationale lovgivning opfylder de kvalitative krav, der følger af konventionen, herunder kravet om, at retsreglerne skal være tilgængelige, at de skal være tilstrækkeligt klare og præcise, og at retstilstanden skal være forudsigelig. De nationale regler skal beskytte mod vilkårlige frihedsberøvelser.

Efter kommissionens opfattelse opfylder frihedsberøvelser, som foretages i overensstemmelse med retsplejelovens § 108 - henset til den måde, hvorpå bestemmelsen fortolkes og anvendes i teori og praksis - hjemmelskravet i konventionens artikel 5, stk. 1.

Konventionen stiller endvidere krav til formålet med frihedsberøvelsen. For at være forenelig med konventionen, skal en frihedsberøvelse varetage mindst ét af de formål, der er opregnet i artikel 5, stk. 1, litra a til f. Opregningen er udtømmende og skal efter Menneskerettighedsdomstolens praksis fortolkes indskrænkende.

De frihedsberøvelser, som politiet foretager i medfør af retsplejelovens § 108, vil efter kommissionens opfattelse kunne henføres til mindst én af de grunde, der er nævnt i artikel 5, stk. 1, litra a til f.

Kommissionen henviser i den forbindelse til, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har antaget, at en person, der er påvirket af alkohol, og som på grund af sin adfærd og handlemåde udgør en trussel mod den offentlige orden eller den pågældende selv, kan frihedsberøves for at beskytte offentlighedens eller den pågældendes egne interesser, herunder personens helbred eller personlige sikkerhed. En sådan frihedsberøvelse er omfattet af artikel 5, stk. 1, litra e (se Litwa mod Polen, dom af 4. april 2000).

Kommissionen har overvejet, om man i lovteksten burde begrænse adgangen til *frihedsberøvelse*, således at frihedsberøvelse alene undtagelsesvis vil kunne finde sted. Baggrunden herfor er, at frihedsberøvelse må anses for det mest indgribende middel, og at dette kan tale for at understrege, at frihedsberøvelse kun bør ske i særlige situationer.

Frihedsberøvelse kan imidlertid dække over en lang række af indgreb lige fra meget kortvarige frihedsberøvelser på stedet til indbringelse på en politistation og anbringelse i venterum. Frihedsberøvelse kan således dække over situationer, som den frihedsberøvede vel knap nok selv vil opfatte som en frihedsberøvelse, f.eks. hvis politiet af hensyn til en persons sikkerhed kortvarigt tilbageholder denne for at holde ham væk fra

et farligt sted, f.eks. i forbindelse med tumulter under afholdelse af sportsarrangementer.

Politikommisjonen har endvidere henvist til, at det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip indebærer, at muligheden for at frihedsberøve personer under alle omstændigheder er begrænset til situationer, hvor et sådant indgreb står i et rimeligt forhold til den fare, der søges afværget ved indgrebet. Hertil kommer, at politiet normalt kun må frihedsberøve personer, hvis andre og mindre indgribende midler er virkningsløse.

Politikommisjonen har således på denne baggrund ikke fundet behov for at fastsætte yderligere begrænsninger i muligheden for at foretage frihedsberøvelse af personer.

Dog bør der efter kommissionens opfattelse fastsættes udtrykkelige begrænsninger i varigheden af en frihedsberøvelse. Således foreslås en udtrykkelig regel om, at en frihedsberøvelse skal være så kortvarig som mulig og så vidt muligt ikke må udstrækkes ud over 6 timer.

Baggrunden herfor er, at frihedsberøvelse efter den foreslåede bestemmelse alene kan ske med henblik på at afværge fare for de i bestemmelsen nævnte politiretlige beskyttelsesinteresser (orden og sikkerhed). Frihedsberøvelse efter bestemmelsen kan således ikke ske med henblik på efterforskning eller iværksættelse af strafferetlige foranstaltninger, og behovet for en (fortsat) frihedsberøvelse vil dermed som udgangspunkt ophøre samtidig med, at den konkrete fare er afværget. Kommissionen forudsætter i den forbindelse, at der som udgangspunkt kun kan blive tale om at overskride fristen på 6 timer i forbindelse med aktioner med frihedsberøvelse af et større antal personer, hvor den tid, der vil medgå med transport til politistationen, registrering og identifikation af de frihedsberøvede, i praksis ikke vil gøre det muligt at overholde fristen.

Kommissionen har i den forbindelse anført, at det kunne overvejes at etablere en indberetningsordning for alle frihedsberøvelser, som udstrækkes over 6 timer.

Politikommisjonen har herudover fundet, at bestemmelsen bør indeholde udtrykkelig hjemmel til, at politiet kan skaffe sig adgang til ikke-frit tilgængeligt sted uden retskendelse.

Kommissionen lægger i den forbindelse afgørende vægt på, at politiet i en række situationer kan have umiddelbart behov for at skaffe sig adgang til ikke-frit tilgængeligt sted for at afværge fare for ordensforstyrrelser eller fare for sikkerheden.

Behovet for, at politiet kan skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted, kan efter kommissionens opfattelse opstå i en række forskellige situationer. Det kan være i forbindelse med ulykker eller uheld, ved kemikalieudslip fra en virksomhed, gasudslip fra en lejlighed eller brud på vandrør i en beboelsesejendom mv., hvor der ikke er andre personer til stede, som på forsvarlig måde kan tage hånd om situationen. Det kan også være i forbindelse med husspektakler, hvor det er nødvendigt, at politiet skaffer sig adgang til private hjem, fordi det kan befrygtes, at nogen ellers lider personlig overlast.

Kommissionen har i tilknytning hertil bemærket, at kommissionen er opmærksom på, at hensynet til, at politiet kan skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted, skal afvejes over for væsentlige hensyn til privatlivets fred og boligens ukrænkelighed. Kommissionen har derfor overvejet, om man i lovteksten skulle begrænse adgangen til et ikke-frit tilgængeligt sted således, at politiet alene vil kunne skaffe sig adgang i helt særlige situationer.

Henset til, hvornår politiet, jf. ovenfor, kan have behov for at skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted, finder kommissionen det imidlertid rigtigst ikke at foretage en sådan begrænsning i bestemmelsen, idet adgangen i så fald vil få en

teoretisk undtagelsespræget karakter, som ikke fuldt ud vil afspejle det praktiske liv.

Kommissionen har dog samtidig understreget, at en adgang for politiet til ikke-frit tilgængeligt sted ligesom politiets øvrige indgreb naturligvis er underlagt det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip. For at politiet må skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted, skal dette indgreb således stå i forhold til den konkrete fare for sikkerhed eller orden. I denne vurdering skal hensynet til privatlivets fred og boligens ukrænkelighed indgå med særlig vægt.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 69-71 og 110-114.

5.1.3. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig med Politikommisjonen i, at politiets adgang til at foretage indgreb uden for strafferetsplejen bør reguleres særskilt. Justitsministeriet kan endvidere med enkelte ændringer af redaktionel karakter tiltræde Politikommisjonen udkast til § 4 om politiets fareforebyggende opgaver og § 5 om politiets fareafværgende opgaver. Lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til lovforslagets §§ 3-5 samt bemærkningerne hertil.

5.2. Visitation mv. på bestemte steder

5.2.1. Gældende ret

5.2.1.1. Retsplejelovens regler om legemsbesigtigelse og visitation inden for strafferetsplejen

5.2.1.1.1.

Som led i en strafferetlig efterforskning kan politiet foretage legemsbesigtigelse og visitation af det tøj, som den pågældende er iført, efter reglerne i retsplejelovens kapitel 72 om legemsindgreb. Kapitlet suppleres af bestemmelsen i retsplejelovens § 758 om besigtigelse mv. af en anholdt.

Retsplejelovens kapitel 72 om legemsindgreb blev indsat ved lov nr. 332 af 24. maj 1989. Samtidig blev § 758 ændret i overensstemmelse hermed. Der henvises til Folketingstidende 1988-89, tillæg A, sp. 2227-2254. Bestemmelserne er udarbejdet på grundlag af Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1104/1987 om legemsindgreb under efterforskning.

Ifølge retsplejelovens § 792, stk. 1, nr. 1, omfatter legemsbesigtigelse af en person besigtigelse af legemets ydre, optagelse af fotografier, aftryk og lignende af legemets ydre samt visitation af det tøj, som den pågældende er iført. Andet tøj og genstande i personens besiddelse er ikke omfattet af reglerne om legemsbesigtigelse.

Ved legemsbesigtigelse sondres mellem besigtigelse af sigtede og ikke-sigtede personer.

Legemsbesigtigelse af en *sigtet* må kun foretages, hvis den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og indgrebet må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen, jf. retsplejelovens § 792 a, stk. 1. Beslutning om legemsbesigtigelse af en *sigtet* træffes af politiet, jf. § 792 c, stk. 1.

Legemsbesigtigelse af en person, som *ikke* er *sigtet*, er ikke omfattet af retsplejelovens bestemmelser, hvis den pågældende giver sit samtykke til legemsbesigtigelsen, jf. retsplejelovens § 792 d, stk. 1. Foreligger der ikke samtykke, kan legemsbesigtigelse, der ikke kræver afklædning, kun foretages af en ikke-sigtet person, hvis efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen, jf. § 792 d, stk. 2. Beslutning om legemsbesigtigelse af en ikke-sigtet skal træffes af retten ved kendelse, jf. § 792 d, stk. 3.

området af, at politiet visiterer den pågældende, undersøger tøj eller genstande i den pågældendes besiddelse, herunder køretøjer og lignende med henblik på at vurdere, om det er forsvarligt at give personen adgang til området.

Etablering af adgangskontrol kan f.eks. ske i forbindelse med arrangementer, der erfaringsmæssigt kan udvikle sig til uroligheder, f.eks. visse fodboldkampe. Adgangskontrol vil bl.a. også kunne etableres i forbindelse med arrangementer, der indebærer særlige sikkerhedsrisici for enkeltpersoner, f.eks. besøg af statsoverhoveder.

Er en person i besiddelse af farlige genstande, som den pågældende ikke vil aflevere, vil politiet kunne afvise vedkommende fra arrangementet. Bestemmelsen indeholder derimod ikke hjemmel til at fratage en person genstande imod den pågældendes vilje. Hjemmel hertil skal i givet fald søges i kapitlets øvrige bestemmelser om indgreb om for borgerne, eller hvis der er tale om ulovlige genstande retsplejelovens regler om beslaglæggelse og straffelovens regler om konfiskation.

De i bestemmelsen nævnte foranstaltninger kan iværksættes i det omfang, det er "nødvendigt" for at forebygge fare for ordensforstyrrelser eller sikkerheden. Bestemmelsen suppleres af det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip, hvorefter der skal være et rimeligt forhold mellem det konkrete indgreb og den fare, der søges forebygget ved indgrebet.

Der kan herefter ikke iværksættes forebyggende foranstaltninger andre steder end i det geografiske område, hvor der er en potentiel sikkerhedsrisiko, f.eks. ved en bygning med nedstyrtningssfare, i et område med risiko for jordskred, eller i det område, hvor den begivenhed, der giver anledning til foranstaltningerne, skal finde sted. Den nærmere udstrækning af det geografiske område vil afhænge af en konkret vurdering af risikoen i hvert enkelt tilfælde.

Omfanget af afspærring og adgangskontrol må ikke gå videre, end hvad den konkrete situation berettiger til. Visse arrangementer kan være af en så særlig karakter, at det må accepteres, at politiet iværksætter omfattende forebyggende foranstaltninger, f.eks. i forbindelse med besøg af særligt udsatte statsoverhoveder eller i forbindelse med arrangementer, som erfaringsmæssigt indebærer voldsomme uroligheder.

Det beror på en konkret vurdering, hvad der i den givne situation er nødvendigt for at forebygge fare. Der må tillægges politiet en vis margin i forbindelse med denne vurdering.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.1.2.2. og 5.1.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til § 5

Lovforslagets § 5 regulerer politiets opgaver og indgreb i relation til afværgelse af fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed generelt.

Formålet med bestemmelsen er først og fremmest at tilvejebringe udtrykkelig hjemmel til de indgreb, der i dag støttes på retsplejelovens § 108. Bestemmelsen angiver samtidig nærmere betingelser for politiets anvendelse af indgreb.

§ 5, stk. 1, indebærer, at politiet har til opgave afværge fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed. Stk. 1 afgrænser samtidig det område, som kan begrunde politiets indgreb efter bestemmelsens stk. 2-4.

Bestemmelsen er affattet som en generel hjemmel for politiets fareafværgende indgreb. Der er således ikke med bestemmelsen gjort udtømmende op med, i hvilke situationer politiet kan foretage indgreb for at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed.

Bestemmelsens anvendelsesområde vil navnlig være tilfælde, hvor en person udgør en fare for andre eller den offentlige orden eller sikkerhed. Situationer, hvor indgrebet er begrundet i hensynet

til den pågældende selv, vil som udgangspunkt være omfattet af de særlige bestemmelser om børn, berusede samt syge og hjælpeløse i lovforslagets §§ 10-13.

Efter bestemmelsen har politiet "til opgave" at afværge fare. Dette indebærer, at politiet har mulighed for at foretage en konkret afvejning af, om navnlig ordenshensyn er så tungtvejende, at der bør gribes ind over for en konkret forstyrrelse. Politiets overordnede forpligtelse til at opretholde sikkerhed, fred og orden, vil f.eks. kunne betyde, at politiet i situationer, hvor der er tale om mindre lovovertrædelser, vil skulle foretage en helt konkret afvejning mellem hensynet til forfølgning af disse lovovertrædelser og ønsket om at sikre et større gode, nemlig en hindring af, at uroen spredes eller eskalerer.

Omvendt skal politiet som udgangspunkt altid gribe ind i situationer, hvor der foreligger fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed. Hensynet til sikkerheden er så tungtvejende, at politiet i sådanne situationer kun helt undtagelsesvist kan undlade at gribe ind. Det vil i praksis formentlig kun være aktuelt i situationer, hvor politiet på stedet er talmæssigt underlegne, og det af hensyn til de tilstedeværende politifolks egen sikkerhed vil være uforsvarligt ikke at lade politiets indgreb afvente forstærkninger.

Efter bestemmelsen har politiet bl.a. til opgave at afværge fare for forstyrrelser af "den offentlige orden".

Forstyrrelse af den offentlige orden omfatter f.eks. gadeuorden, værtshusuorden, uanstændig adfærd, støjende adfærd og krænkelse af fællesgoder som monumenter og lign. Forstyrrelse af den offentlige orden vil endvidere kunne være f.eks. slagsmål, blåafbrænding, uroligheder i tilknytning til fodboldkampe, fysiske blokader, husbesættelser, høj musik på offentligt sted eller fra en ejendom, skrigen og råben, tuden med sirener mv. Også hensynet til myndighedsudøvelse kan være omfattet. Politiet vil således af hensyn til en uhindret udførelse af sine opgaver efter omstændighederne kunne påbyde tilskuere at holde en vis afstand til politiforretninger, ulykkessteder og lign.

Den nærmere fastlæggelse af udtrykket den offentlige orden afhænger i øvrigt af, hvad der må anses for en almindeligt accepteret adfærd i samfundet, og begrebet kan ændre sig med tiden og samfundsudviklingen.

Bestemmelsen omfatter alene forstyrrelser af den "offentlige" orden. Forstyrrelser, der er foregået inden for hjemmets fire vægge, falder derimod uden for bestemmelsen. Politiet vil således ikke efter bestemmelsen kunne gribe ind over for høj musik, skændierier og verbale forulempelser mv., som ikke samtidig forstyrrer omkringboende eller andre. Heller ikke et privat skænderi på offentlig vej vil være omfattet, medmindre det er til gene for omkringboende eller andre.

Bestemmelsen omfatter endvidere fare for "enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed". Dette omfatter fare for borgernes liv, helbred eller ejendom i forbindelse med ulykker, sygdom mv. Det er uden betydning, om faren er opstået som følge af andre personers adfærd eller skyldes naturskabte begivenheder, som f.eks. kraftig blæst, der medfører risiko for, at en mur vælter ud over en befærdet gade, eller risiko for kemikalieudslip fra en virksomhed eller for jordskred.

Politiet vil i den forbindelse kunne gribe ind over for potentielle ofre ved f.eks. kortvarigt at frihedsberøve en person for at bringe den pågældende ud af faresituation. Politiet vil endvidere kunne foretage indgreb over for den eller de personer, der selv har sat et farligt begivenhedsforløb i værk.

Politiet vil endvidere i medfør af bestemmelsen kunne gribe ind over for farlige optøjer eller andre forbrydelser, for at bringe den eller de farlige handlinger til ophør eller for at forhindre, at igangværende uroligheder spredes eller kommer ud af kontrol.

Politiet vil også i medfør af bestemmelsen kunne gribe ind over for husspektakler, hvis der er konkret og nærliggende fare for enkeltpersoners sikkerhed.

Den foreslåede bestemmelse indeholder ikke - som retsplejelovens § 108 - udtrykket "fred". Begrebet er imidlertid dækket af udtrykkene orden og sikkerhed.

§ 5, stk. 2, angiver nogle af de indgreb, som politiet kan foretage for at afværge fare for forstyrrelse af orden eller sikkerhed. Bestemmelsens opregning af indgrebsmuligheder er ikke udtømmende. Der vil således - afhængig af den konkrete situation - kunne foretages andre indgreb end de nævnte, jf. også nedenfor under stk. 3 og 4.

Indgreb kan foretages med henblik på at "afværge fare". Indgreb forudsætter således, at der er konstateret en konkret og nærliggende fare for forstyrrelse af den offentlige orden eller fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Hvorvidt der foreligger den til et indgreb fornødne fare, afhænger af en konkret vurdering af situationen.

Det er ikke en betingelse, at der er realiseret en krænkelse af den offentlige orden eller enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed, men der skal være en vis sandsynlighed for, at det vil ske. Et indgreb forudsætter ikke nødvendigvis viden om, hvorledes en krænkelse i detaljer vil udmønte sig, eller hvilke konkrete interesser der vil blive krænket. Endvidere forudsætter en konkret og nærliggende fare ikke nødvendigvis, at faren i tidsmæssig sammenhæng er tæt på at blive realiseret. Det afgørende er sandsynligheden for, at faren vil blive realiseret, hvis ikke politiet griber ind. Hvis f.eks. en person er ved at opstille et musikanlæg med henblik på at forstyrre afviklingen af et politisk møde, kan politiet gribe ind, selvom mødet først starter flere timer senere. Politiet vil efter forslaget f.eks. også kunne gribe ind ved optræk til slagsmål foran et værtshus el. lign., når der er en vis sandsynlighed for, at der ellers vil blive slagsmål og dermed fare for orden og sikkerhed.

Det forhold, at en person er kendt som uromager, kan ikke i sig selv danne grundlag for et indgreb. Tidligere erfaringer med en person - eller en gruppe af personer - vil imidlertid sammen med de konkrete omstændigheder kunne indgå i vurderingen af, om der er en konkret og nærliggende fare for forstyrrelse af orden eller sikkerhed.

Indgreb efter stk. 2 og efter stk. 3, jf. nedenfor, må ikke anvendes med henblik på strafforfølgning. Hvis et forhold må antages at ville medføre strafferetlig forfølgning mod den, der udsættes for indgrebet, skal politiet som udgangspunkt gå frem efter retsplejelovens regler. I den konkrete situation, hvor der er behov for en øjeblikkelig indskriden på grund af en konkret og nærliggende fare for sikkerheden eller den offentlige orden, vil politiet imidlertid ikke være forpligtet til forinden nærmere at vurdere, om hjemmelsgrundlaget for et indgreb formelt vil være retsplejelovens regler eller bestemmelser i denne lov. Der vil derfor kunne forekomme situationer, hvor f.eks. en frihedsberøvelse umiddelbart iværksættes uden for strafferetsplejen, men senere overgår til at være en anholdelse efter retsplejelovens regler, fordi der skønnes at være grundlag for strafforfølgning.

Politiet vil imidlertid i et vist omfang efter en konkret vurdering af situationen kunne vælge at foretage indgreb efter bestemmelsens stk. 2 eller 3, når et strafbart forhold er realiseret, frem for at indlede strafforfølgning. Det vil navnlig være tilfældet i forbindelse med ordensforstyrrelser, hvor der ofte realiseres lovovertrædelser, som ikke altid er af en sådan karakter, at strafforfølgning ubetinget bør indledes. Bestemmelsen begrænser således ikke politiets mulighed for at fastholde den praksis, at overtrædelse af mindre alvorlige bestemmelser, f.eks. politivedtægten § 3 om forstyrrelse af den

offentlige orden, efter en konkret vurdering kan afklares ved et påbud frem for en sigtelse for overtrædelse af politivedtægten.

Politiet skal om muligt anvende det mindst indgribende middel i en given situation, hvor der er behov for at afværge fare. Vurderingen af, hvilke indgreb der bør iværksættes, vil afhænge af en konkret vurdering af situationen.

Endvidere indebærer det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip, at politiet alene må foretage indgreb i det omfang, et indgreb er proportionalt i forhold til den fare, der truer de politiretlige beskyttelsesinteresser (orden og sikkerhed). Det kan f.eks. tænkes, at politiet i en situation, hvor mindre indgrebsmidler har vist sig nytteløse, alligevel må afstå fra at gennemføre en frihedsberøvelse, fordi en frihedsberøvelse ikke vil stå i forhold til faren. Mindre ordenskrænkelser vil f.eks. næppe altid kunne danne grundlag for frihedsberøvelse, og politiet må derfor i sådanne tilfælde i stedet overveje at udstede et bødeforelæg i anledning af krænkelsen.

Efter bestemmelsens *stk. 2, nr. 1*, kan politiet udstede "påbud".

Påbud omfatter, hvad der i den almindelige forvaltningsretlige terminologi betegnes som påbud og forbud, og indebærer en ordre om at foretage eller undlade en bestemt adfærd. Påbud kan være meget varierende i intensitet og kan efter omstændighederne dække over et påbud om at forlade et farligt offentligt område til et påbud om ikke at tage ophold i sit hjem. Et så vidtgående indgreb som påbud om ikke at tage ophold i sit hjem kan f.eks. være nødvendigt, hvis der tæt på hjemmet skal foretages sprængning for at nedrive en bygning, eller der er fare for, at et stort træ vælter ned i hjemmet.

Et påbud vil oftest være en mundtlig ordre rettet mod en eller flere personer, men kan også bestå i fysiske afspærringer af områder ved opstilling af barrierer, eller ved, at politiet stiller sig i en kæde og dermed tilkender sig, at et område er afspærret. Bestemmelsen supplerer i den forbindelse bestemmelsen i lovforslagets § 4 om politiets forebyggende afspærringer.

Efter bestemmelsens *stk. 2, nr. 2*, kan politiet besigtige en persons legeme samt undersøge tøj og andre genstande i den pågældendes besiddelse, når vedkommende formodes at være i besiddelse af genstande bestemt til at forstyrre den offentlige orden eller bestemt til at udgøre fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med politiets adgang til efter nr. 3, jf. nedenfor, at fratage genstande. Bestemmelsen indebærer, at politiet kan foretage legemsbesigtigelse mv. for at fratage personer genstande bestemt til at forstyrre den offentlige orden eller bestemt til at udgøre fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Legemsbesigtigelse af en person omfatter besigtigelse af legemets ydre, optagelse af fotografier, aftryk og lign. af legemets ydre samt visitation af det tøj, som den pågældende er iført. Afgrænsningen svarer til retsplejelovens § 792, stk. 1, nr. 1, om legemsbesigtigelse inden for strafferetsplejen.

Bestemmelsen indeholder endvidere hjemmel til undersøgelse af andet tøj end det, personen er iført, samt andre genstande, herunder køretøjer, i dennes besiddelse. Herefter vil f.eks. tasker, kufferter el. lign. kunne undersøges. Køretøjer skal forstås i overensstemmelse med færdselslovens afgrænsning heraf.

Efter *stk. 2, nr. 3*, kan politiet fratage personer genstande. Det er en forudsætning, at fratagelsen - eventuelt sammen med andre indgreb - kan medvirke til at afværge fare for ordensforstyrrelser eller sikkerheden. F.eks. vil en boltsaks og et brækjern kunne fratages en aktionerende, som nærmer sig et indhegnet anlæg.

Bestemmelsen indeholder ikke hjemmel til at konfiskere de pågældende genstande. Genstandene vil således som udgangspunkt skulle tilbageleveres, når den fare, der begrundede fratagelsen, ikke

længere er til stede. Viser en genstand sig at være ulovlig, vil politiet herefter skulle følge de regler, der gælder inden for strafferetsplejen.

Anvendelse af indgreb efter nr. 2 og 3 er betinget af, at vedkommende "formodes" at være i besiddelse af genstande bestemt til at forstyrre den offentlige orden eller bestemt til at udgøre fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Formodningen skal være velbegrundet, f.eks. ved at politiet observerer, at en person forsøger at gemme de omhandlede genstande på kroppen eller i en medbragt taske el.lign., eller modtager troværdige oplysninger om, at en person er i besiddelse af farlige genstande.

Det er endvidere en forudsætning, at politiet har en formodning om, at en ordensforstyrrelse mv. vil blive realiseret, hvis der ikke gribes ind. Der vil således kunne være grundlag for at gribe ind over for en person, som er i besiddelse af spraydåser med maling, hvis den pågældende er ved at forcere indhegningen til et jernbaneterræn midt om natten. Politiet vil derimod ikke have grundlag for at gribe ind, hvis den pågældende træffes i malertøj ved arbejdstids ophør.

§ 5, stk. 3, indeholder hjemmel til, at politiet om nødvendigt kan frihedsberøve den eller de personer, der giver anledning til faren.

Frihedsberøvelse kan alene ske, hvis mindre indgribende midler, herunder navnlig påbud, legemsbesigtigelse og fratagelse af genstande, ikke findes tilstrækkelige til at afværge faren.

En frihedsberøvelse skal være så kortvarig som muligt. Formålet med frihedsberøvelsen skal indgå i denne vurdering, og personen skal derfor løslades, når de omstændigheder, der gav anledning til frihedsberøvelsen, ikke længere er til stede. Er formålet med indgrebet at bringe en person ud af en faresituation, vil der normalt ikke være grundlag for at indbringe den pågældende til en politistation. Omvendt kan der eventuelt ske indbringelse af en person, der gentagne gange forsøger at forcere afspærringen til et farligt område el.lign.

Frihedsberøvelsen må så vidt muligt ikke udstrækkes ud over 6 timer. Fristen skal regnes fra iværksættelse af frihedsberøvelsen. Den tid, der måtte medgå til transport til en politistation, skal således medregnes i fristen. Overskridelse af 6 timers grænsen forudsættes normalt kun at ville kunne ske i forbindelse med aktioner med frihedsberøvelse af et større antal personer, hvor den tid, der vil medgå til transport til politistationen, registrering og identifikation af de frihedsberøvede, i praksis ikke vil gøre det muligt at overholde 6-timers fristen.

Det følger endvidere udtrykkeligt af bestemmelsen, at frihedsberøvelsen skal være så skånsom som mulig. Kravet om skånsomhed indebærer bl.a., at den frihedsberøvede ikke må transporteres og anbringes på en unødigt belastende måde, og at frihedsberøvelsen om muligt skal gennemføres med diskretion.

Efter § 5, stk. 4, kan politiet skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted uden retskendelse, når det er nødvendigt for at afværge fare for den offentlige orden eller fare for sikkerheden.

Politiet kan alene skaffe sig adgang til et ikke-frit tilgængeligt sted, hvis det er nødvendigt for at afværge en konkret og nærliggende fare den offentlige orden, samt fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Bestemmelsen kan f.eks. anvendes i forbindelse med ulykker eller uheld på erhvervsvirksomheder, kemikalieudslip fra en virksomhed eller anden udledning af sundhedsfarlige stoffer. Er der i disse tilfælde ikke andre personer til stede, som på forsvarlig måde kan tage hånd om situationen, kan politiet skaffe sig adgang til virksomheden med henblik på at afværge faren eller begrænse skaden.

Politiet vil endvidere kunne kontakte personer, der færdes i farlige afspærrede områder, f.eks. ved affaldsdepoter, på byggepladser el.lign.

Politiet vil også kunne skaffe sig adgang til private hjem, hvis der foreligger fare for orden og sikkerhed. Det kan f.eks. være nødvendigt i forbindelse med gasudslip, der indebærer fare for omkringboende, eller brud på en vandhane i en lejlighed, der indebærer fare for større materielle skader i ejendommen. Er beboeren ikke til stede, kan politiet eventuelt gå frem efter regler om uanmodet forretningsførelse. Politiet vil også kunne skaffe sig adgang til et privat hjem i forbindelse med husspektakler, hvis det kan befrygtes, at nogen ellers lider personlig overlast.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.1.2.3. og 5.1.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til § 6

Bestemmelsen indeholder en hjemmel til, at politiet på steder, hvor der efter våbenlovens § 4, stk. 1, gælder forbud mod at besidde eller bære kniv mv., kan foretage stikprøvekontrol af, om nogen besidder eller bærer våben, når der er grund til det med henblik på at forebygge alvorlige strafbare handlinger.

I bestemmelsens stk. 1 defineres bestemmelsens anvendelsesområde og de indgreb, som politiet kan foretage i medfør af bestemmelsen, samt formålet med politiets indgreb.

Visitationsbestemmelsens anvendelsesområde er afgrænset til steder, hvor der efter lov om våben og eksplosivstoffer gælder forbud mod at besidde eller bære knive mv. Efter våbenlovens § 4 gælder der et forbud mod at bære kniv på steder, hvor der er almindelig adgang. Området svarer til normalpolitivedtægtens § 3 og omfatter bl.a. gade, vej, pladser, diskoteker, værtshuse, offentlige transportmidler, butikker og offentlige garageanlæg. Justitsministeren har i denne Folketingssamling fremsat lovforslag om ændring af våbenloven, jf. L 97, hvorefter knivforbuddet i våbenlovens § 4 udvides til tillige at omfatte uddannelsessteder samt ungdomsklubber og lign. Knivforbuddet udstrækkes endvidere til at omfatte besiddelse af kniv mv., f.eks. at man har kniven liggende i et køretøj.

Visitationsbestemmelsen i § 6 vil ikke kunne finde anvendelse i boliger, private garager eller andre steder, hvor det ikke er forbudt at besidde eller bære knive mv.

De indgreb, som politiet efter forslaget kan foretage, er at besigtige en persons legeme samt undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer. Besigtigelse af en persons legeme indebærer besigtigelse af legemets ydre samt undersøgelse af det tøj, som den pågældende er iført. Politiets adgang til at undersøge andet tøj end det, som den pågældende er iført, og andre genstande gælder kun i forhold til tøj og genstande, som befinder sig på det sted, som er omfattet af visitationsbeslutningen. Ved genstande forstås bl.a. tasker, kufferter el. lign., som kan være skjulested for våben. Begrebet køretøjer skal forstås, således som dette er afgrænset i færdselsloven. Det betyder, at bl.a. biler, knallerter, motorcykler og cykler vil kunne undersøges.

Undersøgelse af køretøjer omfatter gennemsøgning af køretøjer, som personer, der befinder sig på stedet, har rådighed over. Der vil derimod ikke kunne foretages undersøgelse af f.eks. en parkeret bil, når den, der har rådigheden over bilen, ikke er tilstede. Er den, der råder over en genstand, herunder f.eks. en bil, tilstede, vil det være uden betydning, om genstanden er aflåst eller uaf låst.

Formålet med politiets indgreb skal være at kontrollere, om nogen besidder eller bærer våben. Der kan f.eks. ikke efter bestemmelsen foretages legemsbesigtigelse mv. med henblik på at undersøge, om nogen er i besiddelse af euforiserende stoffer eller andre ulovlige genstande, som ikke er omfattet af våbenloven.

ØSTRE LANDSRET DOM

afsagt den 21. oktober 2025

Sag BS-56854/2024
(6. afdeling)

K
(beskikket advokat Marc Malmbak Stounberg)

mod

Københavns Politi

Retten i Glostrup har den 31. oktober 2024 afsagt dom i 1. instans (sag BS-29852/2024).

Landsdommerne Alex Puggaard, Peter Thønnings og Jesper Palmann (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande

Appellanten, K, har nedlagt følgende påstande:

1.
Københavns Politi tilpligtes at anerkende, at frihedsberøvelsen af klageren den 17. april 2024 var ulovlig.

2.
Københavns Politi tilpligtes at betale 3.100 kr. til klageren med procesrente fra 12. maj 2024, subsidiært et mindre beløb.

Indstævnte, Københavns Politi, har påstået dommen stadfæstet, subsidiært, at den administrative frihedsberøvelse af K kendes lovlig i medfør af politilovens § 8, stk. 4.

Parterne er enige om, at erstatning for frihedsberøvelsen, såfremt den findes ulovlig, skal tilkendes med 3.100 kr.

Supplerende sagsfremstilling

Det fremgår af Københavns Politis stemningsrapport af 17. april 2024 blandt andet, at der indledningsvis var seks personer til stede ved demonstrationen ved pelsbutikken Stampe, og at der herefter ankom yderligere seks personer. Da politiet foretog anholdelse af en af personerne, der kort forinden havde været gerningsmand til hærværk ved en anden demonstration, og førte ham henimod en patruljevogn, der holdt parkeret på hjørnet af Niels Hemmingsens Gade og Valkendorfs-gade ca. 100 meter fra demonstrationen, valgte 5-6 af de øvrige deltagere ved demonstrationen at forlade demonstrationen og bevæge sig henimod patruljevognen.

Der er for landsretten fremlagt udskrifter af kort, der viser stedet for demonstrationen og hjørnet af Niels Hemmingsens Gade og Valkendorfs-gade, og en yderligere videooptagelse af hændelsen.

Forklaringer

K og indsatslederassistent P2 har afgivet supplerende forklaring.

K har forklaret blandt andet, at han med nogle meningsfæller den pågældende dag havde indfundet sig ved pelsforretningen for at gennemføre en demonstration mod pelsindustrien. De er modstandere af vold, gasning og pelsning af dyr. Dette var demonstrationens baggrund. Der havde på daværende tidspunkt hver onsdag i mere end 10 uger været sådanne demonstrationer ved pelsforretningen.

Han stod med sine meningsfæller på fortovet og råbte slagord i en megafon og skrev med kridt på gaden. Det var en fredelig demonstration. Han kan ikke huske, om politiet var til stede, da han kom til pelsforretningen for at deltage i demonstrationen. Han har ikke sagt "fuck dig" til betjentene.

Han fulgte efter politibetjentene, da de gik væk med den anholdte demonstrant. De var måske 3-4 fra demonstrationen, der fulgte efter de to politibetjente, som gik væk med den anholdte. Demonstrationen var fortsat i gang, selvom de flyttede sig. Nogle bar skilte. Da han blev frihedsberøvet, stod han på fortovet. Indsatslederen tog fat i kraven på ham. Han opfattede det som et led i politiets bestræbelser på at få demonstranterne væk. Han hørte ikke, at politiet udtalte, at demonstrationen var opløst. Han sad under frihedsberøvelsen cirka 12 minutter på gaden. Politiet påstår, at der senere var en hændelse i politibilen.

Indsatslederassistent P2 har forklaret blandt andet, at da indsatslederen gav det første påbud til demonstranterne om at trække ind på fortovet, stod hun og kollegerne med demonstranterne foran ved pelsforretningen. Demonstranterne efterkom ikke dette påbud. Dette var i forbindelse med patruljens anholdelse af den ene demonstrant, som havde begået hærværk ved Industriens Hus tidligere på dagen.

Stort set hele demonstrationen trak efter de to politibetjente, som gik i retning mod politibilen med den anholdte. Demonstranterne lagde deres skilte, og deres fokus var herefter rettet mod politiforretningen med den anholdte demonstrant. Demonstranterne trak telefoner op for at filme og råbte om "politivold" eller lignende. De gik med patruljen helt op til hjørnet af Niels Hemmingsens Gade og Valkendorfs-gade, hvor patruljebilen var parkeret. Nogle få demonstranter blev ved pelsforretningen.

Hun så, at K – mens han bevægede sig fra pelsforretningen op mod politibilen – flere gange gik fra fortovet og ud på vejen, hvilket indsatslederen påtalte. Oppe ved patruljebilen gik K meget tæt på indsatslederen, før frihedsberøvelsen blev iværksat. Hun forsøgte at skabe en perimeter til patruljebilen med den anholdte. De personer, som stod tæt ved patruljebilen, var dem fra demonstrationen.

Umiddelbart efter frihedsberøvelsen af K kom en ung kvinde, som havde deltaget i demonstrationen ved pelsforretningen, løbende direkte mod vidnet, og vidnet så sig nødsaget til at trække sin stav for ikke at blive løbet over ende. Kvinden, der var helt balstyrisk, standsede, lige før hun løb ind i vidnet, som ikke slog med staven.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

Landsrettens begrundelse og resultat

Landsretten er enig i byrettens begrundelse og resultat.

Landsretten tiltræder herunder, at bedømmelsen af frihedsberøvelsens lovlighed må ske i medfør af politilovens § 5. Landsretten har herved lagt vægt på, at K forud for frihedsberøvelsens iværksættelse havde fjernet sig fra og opgivet sin deltagelse i en mindre demonstration, der fandt sted foran pelsbutikken Stampe og havde baggrund i deltagernes holdning til pelsindustrien, og at K i stedet havde bevæget sig hen til hjørnet af Niels Hemmingsens Gade og Valkendorfs-gade, mens han havde filmet og fulgt efter politipersonale, der havde anholdt en anden demonstrant, som var mistænkt for hærværk på Industriens Hus begået ved en anden demonstration tidligere samme dag.

Landsretten tiltræder endvidere, at betingelserne i politilovens § 5 for iværksættelse af frihedsberøvelsen af K, der forudgående var blevet påbudt at blive på fortovet, var opfyldt, herunder at politiets magtanvendelse og frihedsberøvelse i den opståede tilspidsede situation ved politibilen var nødvendig og proportional, og at frihedsberøvelsen havde den begrænsede varighed og blev udført med den skånsomhed, som situationen tilsagde.

Det, der er kommet frem for landsretten, kan ikke føre til et andet resultat.

Landsretten bemærker, at under de anførte omstændigheder kan politiets frihedsberøvelse af K endvidere ikke anses for at stride mod grundlovens § 79 eller Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 11.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for landsretten til den anden part, jf. retsplejelovens § 312, stk. 7.

THI KENDES FOR RET:

Byrettens dom stadfæstes.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for landsretten til den anden part eller til statskassen.

RETEN I GLOSTRUP DOM

afsagt den 31. oktober 2024

Sag BS-29852/2024-GLO

K(advokat Marc Malmbak Stounberg)

mod

Københavns Politi

Denne afgørelse er truffet af retsassessor Karsten Ahrentoft Nielsen.

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen drejer sig om prøvelse af lovligheden af administrativ frihedsberøvelse af Kforetaget den 17. april 2024 kl. 17.25 - 17.30.

Khar nedlagt følgende påstande:

1. Københavns Politi tilpligtes at anerkende, at frihedsberøvelsen af K den 17. april 2024 var ulovlig.
2. Københavns Politi tilpligtes at betale 3.100 kr. til K med procesrente fra 12. maj 2024.

Københavns Politi har nedlagt følgende påstande:

1. Den administrative frihedsberøvelse af K godkendes som lovligt gjort i medfør af politilovens § 8 eller § 5.
2. Frifindelse for K's påstand om erstatning. Hvis retten finder, at der er erstatningspligt, er der ikke protest mod erstatningskravets størrelse.

Oplysningerne i sagen

K blev frihedsberøvet den 17. april 2024 kl. 17.25-17.30 af Københavns Politi.

Under hovedforhandlingen er der forevist en videooptagelse, som K optog af frihedsberøvelsen (sagens bilag A).

Forklaringer

Der er afgivet forklaringer af K, V, P1 og P2.

K har forklaret, at han var en del af demonstrationen den pågældende dag. Demonstrationen var led i en protest mod pelsindustrien og herunder pelsforretningen Stampe. Han og øvrige demonstranter afholdte i den periode typisk demonstration foran Stampe hver onsdag. Der var altid politi til stede under demonstrationerne, og der var generelt en dårlig stemning mellem politiet og demonstranterne, fordi politiet var meget aggressive. Det var normalt en relativt lille gruppe, som deltog i demonstrationerne ved Stampe.

Den 17. april 2024 havde de skilte og en megafon med til demonstrationen. Der var nogen, som talte i megafonen om deres formål med demonstrationen, og der var også nogen, som med kridt skrev budskaber på asfalten.

Han var med i den første gruppe, som ankom til demonstrationen. Han ankom ca. klokken 16.30. De blokerede ikke butikken.

Han filmede situationen, da politiet førte en af demonstranterne væk og hen til en politibil. Politibilen holdt på Valkendorfsgade tæt på vejkrydset Valkendorfsgade og Niels Hemmingsens Gade, hvilket var ca. 30 meter væk fra demonstrationsstedet ved Stampe. Det var også dér, hvor frihedsberøvelsen senere skete. Han småløb for at følge med politiet fra Stampe og til politibilen, så han kunne filme anholdelsessituationen tydeligt og tilstrækkeligt. Formålet med at filme var, at de skulle kunne dokumentere, når politiet udøvede vold, fordi de havde en forventning om, at politiet ville blive voldelige mod dem.

Han råbte ikke af politiet forud for det, som man kan se på videoen. Der var ikke dialog mellem ham og politiet forud for det, som man kan se på videoen.

Han stod på fortovet, da betjenten tog fat i ham. Politiet kunne bare have bedt ham om at gå ind på fortovet igen, men i stedet for væltede politiet ham ned på jorden. Han synes, at frihedsberøvelsen var meget voldsom. Han lagde ikke vægten ind mod politibetjenten – han ved endda næsten ikke engang, hvad der

menes med dette. Han blev lagt i håndjern og blev løftet op og sat ind på fortovet, hvor han sad i nogle minutter.

Han blev sigtet for overtrædelse af straffelovens § 119 vedrørende en hændelse som fandt sted i politibilen. Han har klaget til DUP over episoden. Han har endnu ikke hørt noget vedrørende sigtelsen.

V har forklaret, at hun og K begge er aktivister, og så er de kærester. Hun deltog i demonstrationen den 17. april 2024 ved Stampe. Hun deltog i demonstrationen, fordi hun er imod vold, mishandling og mord, og fordi der i Stampe bliver solgt pelse m.v. fra dyr, som bliver dræbt og mishandlet. Hun havde været med mange gange til demonstrationer foran Stampe.

Hun kan ikke huske, om hun og K ankom til demonstrationen sammen. Der var ca. 10 demonstranter til demonstrationen den dag. Politiet var der ikke, da de ankom til stedet. Hun skrev med kridt på fliserne, og en betjent kom og tilbageholdt hende 5-10 minutter, fordi hun havde tegnet på fortovet.

På et tidspunkt blev en af demonstranterne – D – anholdt af politiet. Politiet førte D væk fra demonstrationsstedet og hen mod en politibil, som holdt på Valkendorfsvej tæt på vejkrydset Valkendorfsvej og Niels Hemmingsens Gade. Hun og andre af demonstranterne – blandt andre K – fulgte efter. Hun kan ikke huske, om hun havde demonstrationsskiltene med derhen, men hun tror det måske ikke. K filmede situationen. Hun og K råbte ikke noget til politiet, men de spurgte politiet, hvad politiet gjorde, og hvorfor de anholdt Pelle. Da politiet kom hen til politibilen, blev Dindsat i bilen.

Hun og andre af demonstranterne begyndte at gå tættere på politiet og afkræve svar på, hvorfor politiet anholdt Dog i det hele taget opførte sig, som de gjorde. K stod på fortovet på det tidspunkt. Politiet kom hen til K. De tog fat i Ks arm og kastede ham rundt og ned på jorden. Hun stod lige ved siden af K – på et par meters afstand. Hun et nogenlunde udsyn til situationen, selv om der var nogle fra politiet, som hindrede hendes fulde udsyn ved at afskærme situationen.

Formålet med at følge efter politiet var at dokumentere, at politiet udøvede vold m.v. mod demonstranter. De havde på forhånd haft en forventning om, at politiet ville udøve vold mod en eller flere af demonstranterne.

P1 har forklaret, at han er ansat i Københavns Politi som indsatsleder. Et arbejde som indsatsleder i politiet indebærer blandt andet, at han koordinerer diverse indsatser i Københavns Politi. Det kan være mange forskellige indsatser – fx fodboldarrangementer og demonstrationer m.v.

Han havde før været ude til demonstrationer foran forretningen Stampe, og politiet vidste, at det i den periode typisk var om onsdagen, at der var demonstrationer foran forretningen Stampe. Derfor tog de derhen den 17. april 2024. Demonstrationen foregik lige foran butikken på fortovet. Der har under tidligere demonstrationer været episoder med fx hærværk mod og ved forretningen.

Fra start af den 17. april 2024 forsøgte han at opnå dialog med demonstranterne om blandt andet, hvem der ville være ved demonstrationen og hvor mange samt den forventede varighed af demonstrationen. Formålet var, at man så fra politiets side bedre kunne planlægge og tilrettelægge politiets arbejde, herunder af hensyn til andre borgere. Det var dog ikke rigtig muligt at opnå dialog.

På et tidspunkt blev en person anholdt, og politiet førte den pågældende længere ned ad Valkendorfsvej til tæt på vejkrydset Valkendorfsvej og Niels Hemmingsens Gade, hvor politibilen var parkeret. Der var ca. 5 af demonstranterne, som fulgte i løb med politiet fra demonstrationsstedet ved forretningen Stampe på Valkendorfsvej og ned til dér på Valkendorfsvej, hvor politibilen holdt. Demonstranterne havde ikke deres skilte og andet demonstrationsudstyr med, som han erindrer det. Han vil mene, at der var ca. 80 til 100 meter fra demonstrationsstedet ved forretningen Stampe og ned til politibilens placering. Det var og er hans helt klare opfattelse, at det ikke længere havde noget med demonstrationen at gøre, og at der ikke længere var tale om en demonstration. De pågældende – herunder K – råbte alt muligt til politiet herunder ukvemsord og mishagsytringer, da politiet ville sætte den anholdte person ind i politibilen. Han husker, at særligt K var meget aggressiv. K havde også under demonstrationen foran forretningen Stampe haft en aggressiv attitude og dialog med politiet, og det fortsatte hele tiden frem til frihedsberøvelsen.

Han gav i første omgang påbud til de pågældende om, at de – herunder K – skulle gå ind på fortovet. Det efterlevede alle på nær K, som lændede sin vægt mod ham og råbte ham meget aggressivt og direkte ind i hovedet. Han er helt sikker på, at K ikke efterlevede påbuddet om at gå ind på fortovet, og at frihedsberøvelsen også skete på vejen.

Forevist den fremlagt video, forklarer han, at han kan konstatere, at K ikke sagde "fuck dig" på det tidspunkt, men det gjorde han på et andet tidspunkt end det, som er på videoen. Han husker det stadig således, at frihedsberøvelsen fandt sted på vejen og ikke fortovet, men han kan godt se på videoen, at det ser ud til delvist at være på fortovet.

Det var ham selv, som iværksatte frihedsberøvelsen. Det var også ham, som gav påbuddet om, at de skulle gå ind på fortovet.

Foreholdt ordet "snæver sektor" på side 1 i bilaget "Meldeblanket" forklarer han, at det betyder, at der jævnligt skal være en patrulje som løbende fører tilsyn med stedet.

P2 har forklaret, at hun er indsatslederassistent. Dette indebærer, at hun bistår indsatslederen og er dennes højre hånd i situationerne. Hun har stor erfaring med håndtering af demonstrationer m.v., og hun har også stor erfaring med håndtering af demonstrationerne foran Pelsforretningen Stampe.

Demonstrationerne foran Stampe foregik hver gang lidt efter det samme mønster. Der har blandt andet været hærværk mod butikken. Personale og kunder i butikken er blevet forfulgt og tilråbt.

Det var i en periode mere eller mindre hver onsdag, at der var demonstration foran Stampe. Den 17. april 2024 var demonstranterne på fortovet. Det var dog ikke sådan, at demonstranterne blokerede adgangsmulighederne til og fra butikken, mens politiet var der.

Da hun og kollegaerne ankom til stedet, var der en attitude blandt demonstranterne af modvillighed, og de ville ikke tale med politiet. Hun stillede sig på det modsatte fortov for at have overblik over situationen. Kfilmte allerede på det tidspunkt. Han filmte blandt andet hende, her- under på meget kort afstand. Hun sagde til K, at han ikke skulle filme hende så tæt på. På et tidspunkt genkendte hun og kollegaerne en person i demonstrationen, som tidligere havde udøvet hærværk mod Industriens Hus, men som de ikke tidligere havde kunne få fat i, og de tilkaldte derfor en yderligere patrulje. Den yderligere patrulje kom til stedet, og anholdte den pågældende. Den anholdte blev ført til patruljevognen. Demonstranter fulgte med heriblandt K. Hun vendte sig på et tidspunkt om, og så, at K lænede sin vægt mod indsatslederen og råbe direkte ind i hovedet på indsatslederen.

K blev frihedsberøvet. Da K var blevet frihedsberøvet, kom en kvindelig demonstrant løbende mod hende, og hun tænkte, at den kvindelige demonstrant ville angribe hende. Hun trak derfor sin stav. Demonstranten standsede i sidste øjeblik, og det blev derfor ikke nødvendigt at anvende staven. Den kvindelige demonstrant vedblev imidlertid med at råbe og skrig.

Det er hendes faste overbevisning, at situationen ville være eskaleret meget mere, hvis de ikke havde foretaget frihedsberøvelsen af K.

Det var meget tydeligt at se, at demonstrationen ophørte på det tidspunkt, hvor demonstranterne forlod Stampe og fulgte efter politiet ned mod patruljevognen. Indsatslederen råbte på et tidspunkt, at demonstrationen blev anset for ophørt.

Foreholdt stemningsrapport (sagens bilag 1), side 2, 3. sidste afsnit, hvoraf fremgår:

” Gruppen optrådte aggressivt og råbende over for politipatruljen, idet de stod helt tæt op af dem imens de gestikulerede og råbte. Gruppen stod ude på kørebanen, idet de stod på siden af patruljebilen.”,

forklarer hun, at det er korrekt, men at gruppen fik et påbud om at gå ind på fortovet, hvilket gruppen imidlertid ikke gjorde.

Parternes synspunkter

Khar i processkrift af 20. september 2024 anført følgende anbringender:

” Det gøres gældende, at demonstrationen var en lovlig forsamling, og at klageren som deltagere i forsamlingen var beskyttet mod myndighedernes indgreb efter grundlovens § 79 og Den Europæiske Menneskerettigheds-konventions artikel 11.

Det gøres gældende, at frihedsberøvelsen af klageren ikke opfyldte betingelserne for indgreb overfor forsamlingsdeltagere efter ovenstående bestemmelser.

Det gøres endvidere gældende, at Københavns Politis frihedsberøvelse af klageren den 14. april 2024 ikke var lovlig, da betingelserne for iværksættelse af frihedsberøvelse efter politilovens § 8, stk. 4 ikke var opfyldt, idet klageren ikke udgjorde en fare for betydelig forstyrrelse af den offentlige orden, eller fare for enkeltpersoners sikkerhed eller den offentlige sikkerhed, jf. politilovens § 8, stk. 1. Selv hvis klageren havde udgjort en sådan fare kunne denne fare være afværget med mindre indgribende midler end frihedsberøvelse, jf. politilovens § 8, stk. 4.

Det gøres gældende, at det er Københavns Politi, der har bevisbyrden for, at klageren udgjorde den tilstrækkelige fare for betydelig forstyrrelse af den offentlige orden mv., og for at den fare der måtte have været, ikke kunne være afværget med mindre indgribende midler. Københavns Politi har ikke løftet denne bevisbyrde.

Til støtte herfor, henvises til den fremlagte videooptagelse (bilag A), der viser, at klagers opførsel ikke nødvendiggjorde iværksættelse af den administrative frihedsberøvelse.

Det gøres endvidere gældende, at frihedsberøvelserne ikke skete så skånsomt som muligt, jf. politilovens § 8, stk. 4, sidste pkt.

Det gøres gældende, at klageren som følge af den ulovlige frihedsberøvelse er berettiget til en godtgørelse, og at denne skal udmåles i henhold til principperne i Rigsadvokatens meddelelse af 1. januar 2024 om erstatning i henhold til retsplejelovens kapitel 93a.

Klageren var frihedsberøvet i under 5 timer, hvorfor godtgørelsen bør udmåles til 3.100 DKK, jf. Rigsadvokatmeddelelsen om erstatning i henhold til retsplejelovens kapitel 93a.

Det gøres gældende, at kravet skal forrentes fra det tidspunkt, hvor klageren har fremsat anmodning om domstolsprøvelse, jf. rentelovens § 3, stk. 4. ”

Rigspolitiet har i processkrift af 7. oktober 2024 anført følgende anbringender:

” Københavns Politi gør gældende, at betingelserne efter politilovens § 8, stk. 4, eller § 5, stk. 3, var opfyldt, hvorfor den administrative frihedsberøvelse af klager var lovlig.

Det følger af politilovens § 8, stk. 1, at politiet ved offentlige forsamlinger under åben himmel kan gribe ind over for forsamlingsdeltagere, der giver anledning til fare for betydelig forstyrrelse af den offentlige orden eller fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Det følger ligeledes af politilovens § 5, stk. 1, at politiet har til opgave at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed.

Det følger endvidere af politilovens § 8, stk. 3, nr. 1, og § 5, stk. 2, nr. 1, at politiet med henblik på at afværge fare, som nævnt i bestemmelsernes stk. 1, kan foretage indgreb over for den eller de personer, der giver anledning til faren, herunder udstede påbud.

Endelig følger det af politilovens § 8, stk. 4, og § 5, stk. 3, at politiet om nødvendigt kan frihedsberøve, jf. politilovens § 3, den eller de personer, der giver anledning til faren, som nævnt i bestemmelsernes stk. 1, såfremt mindre indgribende midler, jf. politilovens § 8, stk. 3, og § 5, stk. 2, ikke er tilstrækkelige til at afværge faren. Hertil følger, at frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som mulig, og at frihedsberøvelsen så vidt muligt ikke må udstrækkes ud over henholdsvis 12 og 6 timer.

Københavns Politi gør gældende, at forsamlingen på stedet ved patruljevognen udgjorde fare for betydelig forstyrrelse af den offentlige orden eller fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Såfremt klager ikke anses for at være en del af demonstrationen foran pelsbutikken, gør Københavns Politi endvidere gældende, at klager udgjorde fare for forstyrrelse af den offentlige orden eller fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Københavns Politi lægger i den forbindelse særligt vægt på, at forsamlingen (og heriblandt klager) forstyrrede den igangværende politiforretning ved at stå ude på kørebanen lige ved siden af patruljevognen, mens de gestikulerede og råbte af patruljen.

Københavns Politi gør endvidere gældende, at mindre indgribende midler end at administrativt frihedsberøve klager ikke var tilstrækkeligt til at afværge (den betydelige) fare for forstyrrelse af den offentlige orden.

Københavns Politi lægger i den forbindelse særligt vægt på, at indsatslederen først forsøgte at afværge faren med mindre indgribende midler (påbud). Idet forsamlingen ikke efterkom påbuddet, gennemtvang Københavns Politi påbuddet ved at flytte personerne med den fornødne magt, hvilket klager modsatte sig ved at lægge vægten imod polititjenestemanden og råbe polititjenestemanden i ansigtet.

Københavns Politi skal endelig gøre gældende, at den administrative frihedsberøvelse af klager var så kortvarig og skånsom som muligt.

Københavns Politi lægger i den forbindelse vægt på, at varigheden af den administrative frihedsberøvelse ikke overstiger, hvad der med rimelighed må forventes. ”

Parterne har under hovedforhandlingen nærmere uddybet deres synspunkter.

Rettens begrundelse og resultat

Retten lægger til grund som ubestridt, at der den 17. april 2024 blev afholdt en demonstration ud for pelsforretningen Stampe på Valkendorfsvej 30, København K, og at K var til stede.

Retten lægger endvidere til grund som ubestridt, at Københavns Politi den 17. april 2024 klokken 17.25 til klokken 17.30 foretog en frihedsberøvelse af K, og at frihedsberøvelsen geografisk skete ved en politibil, som var parkeret på Valkendorfsvej tæt på vejkrydset Valkendorfsvej og Niels Hemmingsens Gade.

Parterne er uenige om afstanden mellem forretningen Stampe og stedet for frihedsberøvelsen. Således har K forklaret, at afstanden var ca. 30 meter, og indsatsleder P1 har forklaret, at der var ca. mellem 80 og 100 meters afstand.

Indsatsleder P1 og indsatslederassistent P2 har forklaret om deres observationer af forløbet fra forretningen Stampe og til stedet, hvor frihedsberøvelsen fandt sted – og herunder om personernes ageren undervejs fra det ene til det andet sted.

K og V har forklaret, at det var formålet med demonstrationen foran forretningen Stampe at gøre opmærksom på blandt andet dyrevelfærd. K og V har forklaret, at de fulgte politiet fra forretningen Stampe og til politibilen, hvor den anholdte person blev sat ind i, og at deres formål med at følge og filme politiet var at dokumentere forløbet, idet det var deres opfattelse, at politiet ved tidligere demonstrationer ved forretningen Stampe havde udøvet vold mod demonstranter, og at de derfor ønskede at kunne dokumentere, hvis der opstod en situation, som de mente, var vold.

Retten finder på ovenstående baggrund, at Ks formål med at være ved forretningen Stampe var et andet end formålet med at følge efter og filme politiet på strækningen fra forretningen Stampe og hen til politibilen, hvor frihedsberøvelsen skete. Retten finder ikke, at demonstrationen for dyrevelfærd m.v. ved forretningen Stampe var blevet flyttet til stedet for politibilens placering (stedet for frihedsberøvelsen). Retten finder således, at demonstrationen var ophørt på tidspunktet for frihedsberøvelsen af K.

Afgørende er herefter, om betingelserne i politilovens § 5 var opfyldt på tidspunktet for frihedsberøvelsens foretagelse.

Efter politilovens § 5, har politiet til opgave at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed. Politiet kan i den forbindelse blandt andet udstede påbud til den eller dem, som giver anledning til faren. Hvis mindre indgribende midler ikke findes tilstrækkelige til at afværge faren, kan politiet frihedsberøve den eller dem, som giver anledning til faren.

Udtrykket "at afværge fare" indebærer, at politiets indgreb forudsætter en konstateret konkret og nærliggende fare for en forstyrrelse af den offentlige orden eller fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed. Vurderingen heraf beror på en vurdering af den konkrete situation.

På baggrund af forklaringerne fra P1 og P2 om forløbet op til frihedsberøvelsens foretagelse – og herunder forklaringerne om blandt andre Ks handlinger op til frihedsberøvelsens foretagelse – samt den foreviste videooptagelse af frihedsberøvelsen finder retten, at det kan lægges til grund, at der var en sådan fare som indeholdt i politilovens § 5.

Det er en betingelse for gyldigheden af en frihedsberøvelse, at mindre indgribende midler – fx udstedelse af påbud – ikke er tilstrækkelige til at afværge faren, jf. politilovens § 5, stk. 3, jf. stk. 2.

Retten lægger på baggrund af forklaringen fra P1 og P2 til grund, at politiet forud for frihedsberøvelsen havde søgt med mindre indgribende foranstaltninger, idet politiet udstedte påbud om, at de pågældende personer – herunder K – skulle fjerne sig.

Det er endvidere et krav til en frihedsberøvelse efter politilovens § 5, stk. 3, at frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som muligt. Retten finder, at frihedsberøvelsen, der havde en varighed af ca. 5 minutter, opfylder disse krav.

Sammenfattende finder retten på ovenstående baggrund, at frihedsberøvelsen af K var lovlig, jf. politilovens § 5, og som følge deraf tildeles K endvidere ikke erstatning.

THI KENDES FOR RET:

Frihedsberøvelsen af K den 17. april 2024 kl. 17.25-17.30 var lovlig.

Ingen af parterne betaler sagsomkostninger til den anden part eller til statskassen.

KØBENHAVNS BYRET DOM

afsagt den 28. juni 2024

Sag BS-9415/2024-KBH

[REDACTED]
(advokat Knud Vedelsby)

mod

Københavns Politi

Denne afgørelse er truffet af dommer Marianne Lund Larsen.

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen drejer sig om lovligheden af en administrativt iværksat frihedsberøvelse.

[REDACTED] har nedlagt påstand om, at frihedsberøvelsen af ham kendes ulovlig.

Københavns Politi har nedlagt påstand om, at retten godkender den skete frihedsberøvelse.

[REDACTED] har ikke personligt givet møde under sagen, men har været repræsenteret af sin beskikkede advokat.

Oplysningerne i sagen

[REDACTED] blev den 17. februar 2024 kl. 00.46 anholdt og medtaget til Bellahøj Politistation. [REDACTED] blev efter fremstilling for vagthavende indsat i detentionen på Bellahøj Politistation. Frihedsberøvelsen blev opretholdt til den 18. februar 2024 kl. 04.29, hvor der skete løsladelse.

Forklaringer

Pa. Frederik Odgaard har afgivet forklaring.

Pa. Frederik Odgaard har forklaret, at han og kollegaen blev sendt til beværtningen Klovn på Rantzausgade 70. Ved ankomst til stedet bemærkede vidnet to personer, som var i højlydt samtale eller skænderi. Beværtningen havde en række opsatte pavilloner på gaden. Det var dér, optrinet fandt sted. Den ene person var ansat på beværtningen. Den anden person var klageren, [REDACTED]. Skænderiet var så højlydt, at det tiltrak sig opmærksomhed for de omkringstående. Vidnet og kollegaen skilte de to parter ad for at få lidt ro på situationen.

Personen, som efterfølgende blev identificeret som [REDACTED], var helt oppe at køre. Han virkede meget fuld og muligt påvirket af euforiserende stoffer. Denne antagelse byggede på, at [REDACTED] havde manglende evne til at kommunikere og svare på spørgsmål. Bartenderen var derimod helt rolig og ædru. Vidnet talte med bartenderen, mens hans kollega Martin talte med [REDACTED]. På et tidspunkt hørte vidnet tumult bag sig, hvorfor han vendte sig om og så, at [REDACTED] fægtede med armene, og at kollegaen havde vanskeligt ved at styre ham. [REDACTED] blev derfor lagt i håndjern. [REDACTED] var på dette tidspunkt udadreagerende. De satte ham ind på bagsædet af patruljevognen med åbentstående bildør.

Vidnet bemærkede, at det er politiets erfaring, at det ofte kan hjælpe, at en kollega overtager dialogen med en borger, når den første kollega "er kørt fast", men det havde ingen virkning på [REDACTED] at vidnet tog over i forhold til dialogen.

Når han har beskrevet [REDACTED] som udadreagerende beror det på, at [REDACTED] spændte op i kroppen og besværliggjorde alt, hvad de forsøgte at få ham til at gøre. Han ydede også aktiv modstand. Han så ikke, hvad der foregik, lige før [REDACTED] "kørte op" i forhold til kollegaen.

De vidste på det tidspunkt ikke, hvem personen var, eftersom den pågældende ikke ønskede at opgive sine generalia. De havde fundet et kreditkort på [REDACTED] men ikke nogen billedlegitimation. De lod [REDACTED] sidde i lang tid i patruljevognen for at give ham tid til at falde ned, men til sidst besluttede de, at det var nødvendigt at tage ham med på stationen, idet det ikke var muligt at føre en dialog med ham. [REDACTED] brugte grove skældsord imod dem. Han kørte op og ned i sine udbrud. Han var ikke åben for dialog på noget tidspunkt.

Under indtransporten fortsatte [REDACTED] med at svine dem til. Han forsøgte at låse sikkerhedsselen op, og kollegaen, der sad på bagsædet sammen med [REDACTED] måtte holde på ham og skubbe ham tilbage i sædet. Pludselig blev [REDACTED] helt slap og hang med hovedet. [REDACTED] sagde samtidig, at han havde svært ved at trække vejret. De var da kun ca. 1 ½ minuts kørsel fra politistationen, hvorfor de valgte at fortsætte kørslen, men de ringede op til stationen og bad om, at der blev tilkaldt en

ambulance. Kort tid efter var [REDACTED] imidlertid tilbage på det samme høje aktivitetsniveau som før.

De ankom til Bellahøj Station kl. 01.02. Der stod en betjent klar til at modtage dem, da de ankom til stationen. [REDACTED] brugte også skældsord mod kollegaen, som ventede på dem. Efter fremstilling for vagthavende blev [REDACTED] anbragt i detentionen. Det var vagthavende, som besluttede, at [REDACTED] skulle i detentionen. Vidnet har ikke selv kompetence til at træffe en sådan beslutning. Baggrunden for beslutningen var formentlig, at [REDACTED] fortsatte sin adfærd med at bruge skældsord ligesom han nægtede at oplyse generalia. Han kom derfor i detentionen frem for i et venterum.

Foreholdt anmeldelsesrapporten, næstsidste afsnit under "Sagens genstand", oplyste vidnet, at det optimale er, at politiet får gang i en dialog med vedkommende. I det foreliggende tilfælde vidste de ikke, hvor de i givet fald skulle køre hen, hvis [REDACTED] skulle køres hjem, da han ikke ville oplyse, hvem han var, eller hvor han boede. [REDACTED] var endvidere blevet bortvist fra beværtningen, men var kommet tilbage igen. Hvis de bare lod ham gå, kunne han på ny vende tilbage til beværtningen, hvor han var uønsket.

Da [REDACTED] blev sat ind i detentionen, slog og sparkede han omkring sig og hamrede på døren. På et tidspunkt holdt han madrassen op foran kameraet, så de ikke kunne se elektronisk ind i detentionen. [REDACTED] udviste en meget voldelig og aggressiv opførsel, mens han var i detentionen.

Kl. 03.00 forsøgte vidnet forgæves at afhøre [REDACTED]. På det tidspunkt var han dog begyndt at falde lidt til ro. Han kunne i hvert fald sige, at han ikke ville udtale sig til sagen.

Vidnet husker ikke, om han deltog i visitation af [REDACTED]. Der kan være op til 3-6 betjente til stede i forbindelse med visitation, men det er kun 2 af de deltagende betjentes navne, som anføres i rapporten. Han husker ikke, hvor meget tøj [REDACTED] fik aftaget. Visitation gennemføres af sikkerhedshensyn med henblik på at sikre, at den pågældende ikke er i besiddelse af våben eller andre genstande, som kan anvendes til vold, eller stoffer.

Vidnet ved ikke, hvem der var anmelder, men han vil tro, at det var beværtningen, som havde ringet til politiet. Det blev oplyst, at [REDACTED] tidligere var blevet bortvist fra beværtningen, men at han var kommet tilbage.

Selvom de fandt kreditkortet lydende på navnet [REDACTED], ville [REDACTED] ikke bekræfte, at det var ham. Selvom der var blevet oplyst fuld ID, ville de nok ikke have valgt at køre [REDACTED] hjem.

Foreholdt de skader, som fremgår af de fotos, som [REDACTED] har lagt op på sagen, oplyste vidnet, at han ikke er klar over, hvordan de røde mærker på halsen og på foden er opstået. Hvis man gør modstand, får man imidlertid de røde mærker om håndleddene, som fremgår af fotos.

Parternes synspunkter

[REDACTED] har anført, at lægen, der tilså ham, vurderede ham som påvirket af alkohol i middelsvær grad. Politiet har ved deres adfærd optrappet konflikten. Politiet kunne have valgt at køre [REDACTED] hjem, i stedet for at anbringe ham i detentionen. Han burde have været løsladt efter, at identiteten var oplyst.

Det har ikke været et proportionalt indgreb at anholde [REDACTED] og at anbringe ham i detentionen. Frihedsberøvelsen har dermed været ulovlig, idet mindre indgribende foranstaltninger havde været tilstrækkelige, f.eks. at køre [REDACTED] hjem.

Københavns Politi har anført, at den skete frihedsberøvelse bør kendes lovlig, da den har hjemmel i politilovens § 5 og § 11, og da mindre indgribende foranstaltninger i den foreliggende situation ikke ville have været tilstrækkelige.

Retsgrundlaget

Politiloven indeholder blandt andet følgende bestemmelser:

”§ 3. Politiet kan uden for de tilfælde, hvor indgreb er hjemlet i anden lovgivning, alene foretage indgreb over for borgerne i det omfang, det følger af bestemmelserne i dette kapitel. Frihedsberøvelse i medfør af denne lov skal begrænses til tilfælde, hvor mindre indgribende midler ikke findes tilstrækkelige til at afværge fare. Frihedsberøvelse forstås i denne lov i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser.

...

§ 5

Politiet har til opgave at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed.

...

Stk. 3. Findes mindre indgribende midler, jf. stk. 2, ikke tilstrækkelige til at afværge faren, kan politiet om nødvendigt frihedsberøve, jf. § 3, den eller dem, der giver anledning til faren. Frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som muligt og må så vidt muligt ikke udstrækkes ud over 6 timer.

...

§ 11. Politiet skal tage sig af en person, der er ude af stand til at tage vare på sig selv på grund af indtagelse af alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler, og som træffes under forhold, der indebærer fare for den pågældende selv eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed. Er der mistanke om, at personen er syg eller har pådraget sig skader af ikke ringe omfang, skal den pågældende straks undersøges af en læge.

Stk. 2. Politiet kan besigtige personens legeme, undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i den pågældendes besiddelse samt skaffe sig adgang til et ikke frit tilgængeligt sted uden retskendelse med henblik på

- 1) at vurdere personens tilstand og faren for den pågældende,
- 2) at afværge faren for personen eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed eller
- 3) at fastlægge personens identitet.

...

Stk. 4.

Findes mindre indgribende midler, jf. stk. 2 og 3, ikke tilstrækkelige til at afværge faren for den berusede eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed, kan den berusede om nødvendigt frihedsberøves, jf. § 3, med henblik på hjemtransport, overgivelse til andre, der på forsvarlig måde kan tage sig af den pågældende, indbringelse til hospital, forsorgshjem eller lignende eller indsættelse i detention. Frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som muligt."

Rettens begrundelse og resultat:

Efter bevisførelsen, herunder på grundlag af de udfærdigede politirapporter, lægger retten til grund, at [REDACTED] havde udvist en genererende adfærd på Klovnens Bodega, hvorfor han blev erklæret uønsket på stedet og bortvist. [REDACTED] forlod herefter bodegaen, men vendte kort tid efter tilbage igen, hvorfor politiet blev tilkaldt.

Ved politiets ankomst til bodegaen bemærkede politiassistent Frederik Odgaard, at [REDACTED], var i højlydt skænderi med en ansat på bodegaen. Da politiet rettede henvendelse til [REDACTED] på stedet, ønskede han ifølge det oplyste ikke at oplyse sine generalia til politiet. Kl. 00.45 blev [REDACTED] sigtet for overtrædelse af retsplejelovens § 750, da han fortsat ikke ville oplyse sine generalia. [REDACTED] var i forbindelse hermed udadreagerende og nægtede at følge politiets anvisninger, hvorfor det kl. 00.46 blev besluttet at anholdte [REDACTED] og medtage ham til stationen.

På politistationen blev anholdte fremstillet for vagthavende, der vurderede [REDACTED] som påvirket af alkohol i middel grad samt påvirket af andre berusende og/eller bedøvende midler. I forbindelse hermed blev [REDACTED] fundet i besiddelse af et kreditkort med navnet [REDACTED]. Først i forbindelse med en lægeundersøgelse af [REDACTED] kl. 01.55 oplyste han sit personnummer, hvorefter der kunne ske endelig identifikation.

Ifølge politiets tilsynsrapport var [REDACTED] svært udadreagerende under opholdet i detentionen med råb, skrig og spark på døren, ligesom han på et tidspunkt forsøgte at blokere for kameraet med en madras. Først kl. 04.25 var han rolig, hvorfor han blev udtaget af detentionen og løsladt.

Retten finder, at det i den foreliggende situation har været nødvendigt at anholde [REDACTED] med henblik på at forebygge og afværge fare for den offentlige orden, jf. politilovens § 5, stk. 1, jf. stk. 3, idet [REDACTED] var til gene for de tilstedeværende på bodegaen og var vendt tilbage dertil til trods for, at han tidligere var blevet bortvist fra stedet. Anholdelse var endvidere nødvendig med henblik på at fastlægge hans identitet, da [REDACTED] ikke ville oplyse navn, adresse og fødselsdato, jf. politilovens § 11, stk. 4, jf. stk. 2, nr. 3.

Retten finder endvidere, at mindre indgribende foranstaltninger end anholdelse ikke i den foreliggende situation ville have været anvendelige eller tilstrækkelige, blandt henset til at politiet ikke vidste, til hvilken adresse man i givet fald skulle køre [REDACTED] hjem.

Retten finder endvidere ikke grundlag for at kritisere, at politiet – også henset til det oplyste om [REDACTED] berusede eller påvirkede tilstand – valgte at anbringe ham i detentionen, indtil det blev skønnet forsvarligt at løslade ham. Retten har i den forbindelse tillige lagt vægt på, at [REDACTED] adfærd under opholdet i detentionen var en indikation på, at han kunne være til fare for sig selv eller andre, såfremt der straks var sket løsladelse. Retten har endvidere lagt vægt på, at frihedsberøvelsen ikke blev udstrakt udover 6 timer, jf. politilovens § 5, stk. 3.

THI KENDES FOR RET:

Anholdelsen den 17. februar 2024 kl. 00.46 af [REDACTED] og den fortsatte opretholdelse af frihedsberøvelsen af ham frem til den 18. februar 2024 kl. 04.29 findes lovlig.

Ingen af parterne betaler sagsomkostninger til den anden part eller til statskassen.